

MAGYAR LAPOK

T. Nemzeti Művelődési Intézet

X. évfolyam, 223 (2785) szám

KERESZTÉNY POLITIKAI NAPILAP

Nagyvárad

Hitler vezérkancellár beszéde gigászi méretű hadműveletek kibontakozását jelentette be

Élete legnehezebb döntésének mondotta a keleti háború megindítását a német nép vezére. — A Szovjet hatalma már megdőlt s ezzel világtörténelmi méretű veszedelem hárult el Európa egéről

Lengyelországot, Törökországot és a Balkánt Stalinnak ígérték a demokraták

Hozzászoktunk már ahhoz, hogy Hitler vezérkancellár minden beszéde eseményt jelent a világ sorsának alakulásában. Új döntő tetteket indít el, vagy sorsfordulókat zár le. Ez magyarázza meg azt, hogy jobará, elenség egyaránt hatása alá kerül, hozzá mérí eddigi cselekedeteit és önkéntelenül is hozzágagiztja jövőjét.

Ma már a történetírás tárgyilagos módszereivel, az elért eredmények mérlegével lehet megállapítani, hogy Hitler személyében, egyéniségében Európa legnagyobb népének — az oroszok kívül állanak Európán — évszázadokon át lejtött, elsikkasztott tettvégya jelentkezett és kéri jogait. Ez magyarázza meg at a elemi erőt, amely Hitler szavaiból kisugárzik. Ez magyarázza meg at a csodálatos közösségtudatot, amely szilárdan egybe-torrasztotta az egész népet. Ez magyarázza meg a bámulatos diplomáciai sikereket és a még csodálatosabb haditetteket, a világraszóló terveket.

Amit Hitler vezérkancellár tegnap beszédében bejelentett — a szovjet dzsingiszkáni terve Európa leigázására és megsemmisítésére — az ketszeresen gondolkozóba ejt bennünket. Jól tudjuk, hogy hazánk szent földjét akarták legelőször véres csatatérré változtatni. Ha ez a nagy veszély elhárult Európa egéről, elsősorban mi lélegzünk fel megkönnyebbülten. Mi érezzük át legjobban Hitler vezérkancellár szavait: hogy a Szovjet hatalma megdőlt és többé sohasem támad fel. Mi tudjuk a legjobban, hogy mitől szabadulhatunk meg és ezért fokozott lelkesedéssel, elszánt-sággal veszünk részt a külső és belső frontok győzelmes harcaiba, mert ezek küzdelmek az új, boldogabb, igazságosabb Európáért folynak.

Berlinből jelentik. (NTI.) A Führer az 1941-42 évi háborús téli segélyakció megindítása alkalmából rendezett nagygyűlésen, pénteken beszédet mondott. Hangsúlyozta, hogy rendkívül nehéz volt számára résztvenni ezen a nagygyűlésen, mert a keleti arcvonalon a megindult hadműveletek során éppen most alakul ki egy új hatalmas eredmény. Negyvennyolc óra óta ismét gigászi méretű hadművelet folyik. Ez a hadművelet hozzá-

járul a keleti ellentél szétzúzásához. Utalt arra, hogy a június 22. óta dühöngő harc valóban döntő jelentőségű a világra nézve. Ennek az eseménynek nagyságát és mélyreható voltát csak az utókor fogja teljesen tisztán telismerni. A Führer emlékeztetett arra, hogy ő ezt a háborút nem akarta, mert szeme előtt mindig csak az az egyetlen cél lebegett, amelyet lényegében a nemzeti szocializmus pártprogramja körvonalazott.

A Führer ezután utalt az alapelvekre, amelyek fáradozásaink fundamentumai: 1. A német nemzet belső konszolidálása. 2. Az egyenjogúság kivívása kifelé. 3. A német nép egyetése és ezzel az évszázadok alatt csak mesterségesen megszakított természetadta állapotok helyreállítása.

A Führer rávilágított arra, hogy e célokkal sohasem törekedett háborúra. Egy azonban bizonyos volt — hangsúlyozta — az, hogy mi semmi körülmények között sohasem akarunk lemondani a német szabadság

helyreállításáról és ezzel együtt a német fellendülés néhány előfeltételéről. E szempontok figyelembevételével igen sok javaslatot tettem a világnak. Bármennyi békejavaslatot is tettem ennek a világnak, javasoltam a leszerelést, javasoltam az észszerű gazdasági újrendezést, valamennyit elvetették. Lassanként azonban sikerült nekünk, több évig tartó békés munkával, nemcsak a belső nagy reformok véghezvitele, hanem a német nemzet egyesítésének megindítása és a nagy német birodalom megteremtése. Ebben az időben sikerült nekem több szövetségest szereznem, élükön Olaszországgal, melynek államférfiához engem szoros belső barátság fűz. (Élénk tetszésnyilvánítás.) Japánhoz fűződő kapcsolataink is egyre jobbak lettek. Európában ezenkívül tavaly óta több nép és állam viseltetett irányunkban változatlan rokonszenvvel és barátsággal. Így elsősorban Magyarország és néhány északi állam.

Hálás vagyok a sorsnak, hogy ezt a háborút én vezethetem

Ezekhez a népekhez mások is csatlakoztak, de sajnos, az a nép nem csatlakozott, melyért életemben a legtöbbet írádoztam és pedig a brit. Nem azért nem tette meg, mintha az angol nép e miatt a maga összességében felelős lenne. Néhány olyan ember van ugyanis, aki elvakult gyűlöletében visszautasított minden olyan kísérletet, amely a megegyezésre vezetett volna. Ezeket a nemzetközi világellenség támogatta, melyet valamennyien ismerünk, azaz a nemzetközi zsidóság. Akárcsak 1914-ben, el-

érkezett az a nap, amikor meg kellett hozni a kemény döntést. A döntés elől mindenestre nem riadtam vissza.

Egy dologban bizonyos voltam. Ha ezt az angol barátságot nem lehetett megszerezni intézkedéseimmel és előzékenységemmel, akkor ez a jövőben sem szerezhető meg és így nem marad más hátra, mint a harc. Ebben az esetben

hálás vagyok a sorsnak, hogy ezt a háborút én vezethetem.

Döntés, amely a legközelebbi száz esztendőre szól

Meggyőződésem, hogy ezek közül a férfiak közül egyet sem jöhet létre semmiféle megegyezés. Azokban a hónapokban, amikor a megegyezés létrejöttén fáradoztam, Churchill állandóan csak egyet hangzottatott: háborút akarok! Most megkaptam. Megkapták azok az uszítók is, akik azt

mondták, hogy kedvükre való háború jön. Azóta isi folyik a harc az igazság és a hamisság között és mint mindig, ez a harc végül az igazságnak hozza meg a győzelmet.

Más szóval annyit jelent, akármit hazudjon össze a brit propaganda a nemzetközi zsidóság és segítőársai,

a történelmi tényeken nem változtatnak. E tény pedig az, hogy Németország két év alatt egyik ellenfelét a másik után terítette le. Mindjárt az első összecsúzás után újból kinyújtottam kezem. Visszautasították. Meggyőződtem, hogy Churchill és uszálya minden békekísérletemet felhasználta arra, hogy gyöngeségünknek tüntesse fel. Ezért felhagytam azzal, hogy megegyezés kísérletet tegyek. Kierlelődti bennem, hogy csak egy egészen világos döntést lehet kiharcolni, még pedig a legközelebbi száz esztendőre szóló világtörténelmi döntést.

Fellebben a fátyol a német-szovjet egyezkedési kísérletről

Mindig arra törekedtem, hogy a háború terjedelmét korlátok közé szorítsam, ezért 1939-ben elhatároztam, hogy elküldöm miniszteremet Moszkvába. Ez érzelmeim igen keserves leküzdését jelentette. Megkísérletem, hogy megegyezésre jussunk. Önök tudják legjobban, milyen becsületesen betartottam ezen kötelességemet. Sajnos a másik részről kezdettől fogva nem tartották magukat ezekhez. Ennek első következménye egy árulás lett, amely felszámolta Északkelet-Európa egy jelentős részét. Tisztázni akartam az egész problémát és ebből a célból meghívtam Molotovot Berlinbe. Önök által is ismert négy feltétellel állott elő: 1. Németországnak bele kell egyezni, hogy a Szovjet felszámolja Finnországot. Nem tehettem mást, mint hogy megtagadjam a hozzájárulást. 2. Vajjon Németország a Szovjetunió ellen is megvédené Romániát? Itt is ragaszkodnom kellett megtett ígéretemhez. 3. Bulgáriában szovjet helyőrségeket követeltek. 4. Törökország tekintetében támaszpontokat követeltek a Dardanellákon. Ha Molotov ezt most le akarná tagadni, azon nem kell csodálkozni, de tény az, hogy ő felállította ezeket a követeléseket és én visszautasítottam.

Már május közepén odafejldött a helyzet, hogy nem lehet kétség az irányban, hogy a szovjet az első adandó alkalommal nekünk akar esni.

Felmérhetetlen veszély fenyegette Európát

Hallgatnom kellett, mert ha csak egy szót is kiejtek, Staingt 'egkevesébe sem ingattam volna meg elhatározásában, de megfosztottam volna magam a kezdeményezés lehetőségétől. Elhatároztam, hogy magam teszem meg az első lépést. Legyen szabad kijelentem,

ez volt életem eddigi legnehezebb elhatározása,

mert minden ilyen lépés olyan kapukat tár fel, amely mögött csak titkok vannak. Junius 22-én megindult tehát a világtörténelemnek ez a legnagyobb harca. Azóta mintegy három és fél hónap telt el és most mindennek előtt azt a megállapítást tehetem, hogy azóta minden tervszerűen folyt le. A német hadvezetőség egyetlen pillanatra sem engedte ki kezéből a cselekvés fölényét. Csak egyetlen megállapítást kell tennem: nem csatlakoztunk a német katonák páratlan bátorságában és fegyvereink jószágában.

Egy dologban mintha csatlakoztunk volna. Fogalmunk sem volt, milyen gigászi előkészületeket tett az ellenfél Németország és Európa ellen és milyen hihetetlenül nagy veszedelem fenyegetett, melyet ez alkalommal hajszálmával megelőztünk. És nem csak Németországot, hanem Európát is megsemmisítés fenyegette. Ezt ma itt bátran elmondhatom. Ezt csak ma szabad kijelentem, mert

ez az ellentél már megdőlt és sohasem emelkedik fel!

(Percekig tartó tomboló éljenzés.) Európa ellen olyan hatalom tömörült, amelyről sajnós, a legtöbb embernek fogalma sem volt. Sajnos, még ma sincs. Ez második Dzsingisz-kán-roham lett volna.

Elsősorban a mi német katonáink bátorságának, kitartásának és áldozatkészségének köszönhetjük, hogy ez a veszedelem elhárult. Ugyanis most első ízben történt meg, hogy európai felébredés ment végbe ezen a féldrészen. Északon Finnország harcol. *Igazi hősi nép.* Élénk helyeslés.) Délen Románia. (Helyeslés.) Ezzel már át is fogtunk ennek a harcternek egész messzeségét a Jeges-tengertől a Fekete-tengerig. Ezen a területen harcolnak a mi német katonáink és velük együtt *finnek, olaszok, magyarok, románok, szlovákok, horvátok* készülnek az arcvonalra, a spanyolok most mennek a csatába, *belgák, hollandok, dánok, norvégok, sőt még franciákat is besoroztak ebbe a nagy harcvonalba.*

Eddig két és fél millió fogoly, 22 ezer ágyú, 18 ezer páncélos, 14.500 repülőgép

Ennek a küzdelemnek a nagyságát néhány szám bizonyítja. A foglyok száma most már két és fél millió. A zsákmányolt vagy megsemmisített, de nálunk levő ellenséges lövegek száma máris 22 ezer, a zsákmányolt vagy megsemmisített, de nálunk található páncélosok száma több mint 18 ezer. A megsemmisített, szétrombolt vagy lelőtt repülőgépek száma több mint 14.500. Ezenkívül hatalmas terület, mely kétszer olyan nagy, mint Németország volt 1933-ban, amikor átvettem a vezetést és négyszer akkora, mint Anglia. Szavakat sem találok, amelyek méltók lennének a katonaság elképzeltetlen teljesítményeinek méltatására amit sok bátorsággal, hősiességgel végre vittek

Kimondhatatlan erőfeszítéseket tettek és ebben mind egyformák voltak.

Valamennyiük előtt áll teljesítmény tekintetében azonban a német gyakorlat, a német muskétások. Voltak olyan hadosztályok, amelyek tavasz óta két és fél—háromezer kilométert meneteltek. Eppen olyan fontos amit az arcvonal-mögött teljesítettek. Több mint 25.000 kilométer orosz vasutvonalat helyeztek újból üzembe. Több

mint 15.000 kilométer orosz vasutat cseréltek át német nyomtávra. A front mögött megindult az új közigazgatás, amely gondoskodik, hogy ezek a területek, ha a háború tovább tart, hasznosak legyenek a német hazának és a velünk szövetségeseinknek. Ezeknek a haszná pedig óriási lesz és abban ne kételkedjék senki, hogy ezeket a területeket meg tudjuk szervezni.

Nincs olyan ellenség, amelyet le ne küzdhetnénk már készenálló löszertömegeinkkel

A Führer ezzel kapcsolatban köszönetet mondott az otthonmaradottaknak, majd ezeket jegyezte meg: tudom, hogy már nincs olyan ellenfél, amelyet le ne küzdhetnénk már készenálló löszertömegeinkkel. Ha önök, németek, újságokban olvasnak valamit más országoknak gigászi terveiről, hogy mi mindent készülnék megkezdeni és megtenni, úgy szintén ha milliárdos összegekről hallanak, akkor kedves néptársaim arra gondoljanak, amit most mondok: ennek a küzdelemnek a szolgálatába mi is egy egész kontinenst állítunk. 2. Mi nem tőkérről beszélünk, hanem munkaerőről és ezt a munkaerőt száz százalékban belevisszük ebbe a szol-

gálatba. 3. Ha nem beszélünk róla, az még nem jelenti azt, hogy nem teszünk semmit.

Ha ez a háború véget ért, akkor a német katoná nyerte meg, aki a maga szolgálatával valóban népünk tőmegét képviselte és megnyerte a német háza a dolgozó emberek millióival.

Ha ez a háború véget ér, még sokkal tanakusabb nemzeti szocializmust vált ki belőlem.

Ebből a háborúból visszatérek majd régi pártprogramomhoz, melynek végrehajtása még fontosabb számunkra és még fontosabbnak látszik, mint az első napokban.

Hitler beszéde józan, szilárd akarattal telített volt

— írja a Stefani diplomáciai szerkesztője

Rómából jelentik (Stefani): A Stefani Iroda diplomáciai szerkesztője Hitler beszédéről megállapítja, hogy az éles ellentétben áll: a plutokrácia és segítőitársainak legutóbb elmondott beszédeivel. Míg azokat a felforgatás és a rombolás vágya jellemmezte, Hitler beszéde józan szilárd akarrattal telített volt és kifejezésre juttatta a tengely feltétlen győzelmi tudatát. Míg a másik fél beszédei csak csalódásokról számolhattak be. Hitler a győzelem tényeit sorolhatta fel. Igen jelentős a beszédnek az a része, amelyben bejelentik, hogy a bolsevista hatalom megsemmisült, ami megmaradt belőle, arra hasonló sors vár. Churchill és Roosevelt nem küldhet öt millió katonát a bolsevista embervesztések pótlására és ugyancsak nem gyárthat annyi repülőgépet, ágyút és páncélost, amivel pótolhatná az elszenvedett veszteségeit. Nagy horderejű a bolsevisták óriási előkészületeinek leleplezéséről szóló bejelentés. Azok a katonák akik látták a Szovjetunióban levő nyomort és kétségbeesztő helyzetet, örökre mentessé válnak a kommunista fanok veszélyével szemben. Jóleső érzéssel tölti el az olasz népet az a megállapítás, amit Hitler a Duceról és birodalmáról mondott. Ez garancia arra, hogy a két vezér a világháború vezető gondolkodásmódjától eltérően méltányosan gondoskodik a háború frontarcosairól a győzelem után. A tengelyhatalmak megbőszulják a húsz évvel ezelőtt elkövetett gyáva és csaló versaillesi eljárást. (MTI.)

Madridból jelentik (Stefani): A spanyol sajtó bő kivonatokban ismerteti Hitler és Göbbels beszédét. Különösen azt a kijelentést emelik ki, hogy 18 órája új nagy esata folyik és hogy a spanyol önkéntes hadosztály most

vonul a tűzvonalba. Nagy figyelmet szentelnek a szovjet elleni hadjárat számadatairól szóló fejezeteknek is. (MTI.)

Newyorkból jelentik (NTI): Az amerikai lapok is Hitler beszédének hatása alatt állanak. Különösen azt emelik ki, hogy Hitler szerint a Szovjetet már megverték és a közeljövőben újabb nagyarányú fejlemények

Lengyelországot, Törökországot és a Balkánt „átengedik” a demokraták Stalinnak a további ellenállás fejében

Newyorkból jelentik (NTI): Az angol fővárosban az a felfogás terjedt el, hogy amennyiben nem hoznak embereket a gyarmatokról, Anglia emberanyaga kimerül. A hadsereget ez esetben aligha lehet további támadási célokra felhasználni. Az alsóház valószínűleg rövidesen megvitatja ezt a kérdést titkos ülésen, hogy megállapítsa, lehet-e még angol embereket behívni a hadiipar komolyabb meggyengítése nélkül. (MTI.)

Szöfiából jelentik (NTI): Tájékoztató szöfiai értesülés szerint a moszkvai értekezleten az új európai elrendezésről is tanácskoztak. Ezt a kérdést a szovjet külön kívánságára tüzték napirendre. A szovjet kívánsága, hogy a háború után a Balkánt és Lengyelország közigazgatását át-

Kártolószalagokat

mindenfajta kivitelben, elsődrendű minőségben szállít

Első Magyar Kártolószalaggyár R. T. Pestszentlőrinc,
gr. Apponyi Albert-u. 8 szám.

Telefon: 146-764.

várhatók. Feltűnő helyen ismertették a számadatokat és a bolsevisták veszteségeit. (MTI.)

Berlinből jelentik (NTI): Göbbels birodalmi miniszter a téli segélyakció megnyitó ülésén beszámolt az 1940—41. évi segélyakció eredményeiről. Az ezévi segélyakció során 916 millió márkát juttatott a német nép az akciónak. A legutóbbi nyolc esztendő alatt a német nép négy milliárd márkát juttatott a segélyakciók céljaira. (MTI.)

Törökországban nagy érdeklődéssel fogadták Hitler beszédét

Ankarai NST jelentés szerint a török rádió már a késő esti órákban imertette Hitler nagy érdeklődéssel várt beszédét. Török politikai körökben az a vélemény, hogy ez volt Hitlernek a legerőteljesebb beszéde a háború kitörése óta. Érthető, hogy különösen a beszédnek az a része ragadta meg a törökök érdeklődését, amely arról szól, hogyan utasította vissza a Molotovval folytatott tanácskozásokon a Dardanellákra vonatkozó bolsevista követeléseket. Hasonlóan fogadták azokat a fejtegetéseket is, amelyek a szovjet részéről Európát fenyegető szörnyű veszedelemre vonatkoztak. Egy képviselő abban foglalta össze a beszéd hatását, hogy olyan férfi megnyilatkozása volt, aki sikerei biztos tudatának magaslatáról nézi a helyzetet és törhetetlen hűségű népet végső erőfeszítésre és a győzelem érdekében a legnagyobb áldozathozatalra ösztönzi. (MTI.)

gedjék a szovjetnek. Ugyanezt az igényt jelentette be Törökországra is. Amerika és Anglia hajlandók kedvezően megítélni a szovjet követeléseket, mert az a nézetük, hogy nem csak fegyverszállítmányok ígéretével, hanem politikai téren is olyan helyzetbe kell hozni a Szovjetet, hogy továbbra is kitarson a háború folytatása mellett. (MTI.)

Afganisztán következik

Amszterdamból jelentik (NTI): Az angol hírszolgálat jelentése szerint az angol és a szovjet kormány lépéseket tett az afgán kormánytól az Afganisztánban élő németek állítólagos áldatlan befolyása miatt. (MTI.)

PERTRIX száraz telepek kaphatók és anódok
Bodor László körzetképviselőnél
Nagyvarad, Szent László-tér 1

Adjunk szívesen a Vöröskeresztnek

Nézzük végig a szótárt, álljunk meg minden egyes szó előtt, nézzünk vele szembe és szívesen nem fogunk találni, szívet indítóbbat nem találunk, mint ezt: emberiség... E mély muzsikájú magyar szó zeng holnap az utca során. Ez néz reánk a plakátokról, ez visszhangzik bennünk, amint megpillantjuk a Vörös Kereszt jól ismert biztató jelét és szembe találkozzunk perselyekkel, amelyek adozatot kérnek tőlünk — a z e m b e r s é g n e v é b e n... Zord időkkel élünk, mogorva arccal néz reánk a sors, ráncok barázdája dúlja fel az emberek homlokát, a hétköznapi terhe alatt roskadozó vállak haragos arcokat hordanak. A szív, az emberiségesen érző szív mint gyászos számkivétel jár erkölcsromok között, a jószág hontalan lett az emberek világában. Mély sebek látanganak a föld testén, háború van most a nagy világban és háború a lelkekben is. De ha meglátod a Vörös Kereszt szelid jelét, jusson eszedbe Krisztus keresztje, mely megváltott és jusson eszedbe a sok vérző seb, melyet a megváltó szeretetnek be kell gyógyítania! A Vö-

rös Kereszt nem sebeket üt, hanem sebeket enyhít! Segítsünk hát neki, ha van még bennünk emberség, ha nem fordultunk el önmagunktól és gyűlölettel, ha az ember még nem hasonlott meg az emberrel! Az ágyuk haragja nem tombolhat úgy, nem viharozhat a levegő és nem renghet úgy a föld, hogy az Isten képere alkotott ember lelkének tiltakozatosan finom zenei hallása meg ne ismerné a jószágot, a szeretetet, az emberség hangját... Bármily kevés is legyen a pénz, amely a holnaptól reszket sovány bugyellárisunkban, adjunk belőle a Vörös Keresztnek. Ne nézzük ezt kényszerű adónak, ne is tekintsünk filléreink után sóvár sóhajlással, ne sajnáljuk, amit odaadtunk és alamizsnának se mondjuk. Adozat ez: az a nemesedik, ha lélekkel adjuk oda pénzünkkel! Ha jó szívedel adjuk, ha — emberséggel adjuk! Mert igaz, hogy magunkat rövidítjük meg vele, igaz, hogy a magunkét adjuk oda, de az is igaz, hogy minden fillért — magunknak adunk oda, emberek!

A Vörös Kereszt felhívása Nagyvárad város közönségéhez

A Magyar Vöröskereszt áldásos és nagy feladatainak megvalósítása céljából gyűjtőnapot tart.

Mindenki tudja, hogy az egyesület hatalmas munkája nagy anyagi befektetésekkel jár.

Máskor sem, de most különösen nem lehetünk olyanok, akik a hívő szót meg nem értik s filléreiket a nagy közös célra nem áldozzák.

Városunk minden igaz és derék lakosát kérjük, hogy adományait helyezze kitett urnáinkba, hogy ezek megsokasodva, testi fájdalmat enyhítő gyógyszerre és más betegápoláshoz szükséges eszközre válhassanak.

Magyar Vöröskereszt Nagyvárad Városi Választmánya.

A Vörös-Kereszt Egylet 1941. október 5-i gyűjtése alkalmával az urnák elhelyezése és az urnákhoz beosztott hölgyek névsora:

1. A székesegyháznál: a Róm. Kath. Nőegylet.
2. Az állomás kijáratánál: a Róm. Kath. Nővédő Egylet.
3. Rákóczi-út — Sztaroveszky-út sarkán: dr. Soós Istvánné, dr. Szotyory-Nagy Dezsőné, dr. Medvigy Ferencné.
4. A Barátok temploma mellett: vízfőző Góthay Béláné a tisztikar hölgyei.
5. Rákóczi-út — Széchenyi-tér sarkán: Lórántffy Zsuzsánna Nőegylet.
6. A Japport cukrászda előtt: dr.

Demetrovits Elekné, Cziffra Berta Rimanóczy Lászlóné

7. Royal kávéház előtt: dr. Verzár Istvánné az orvosi kar hölgyeivel.

8. A színház előtt: a szintársulat művésznői.

9. A Szent László hid Bémer-téri oldalán: Szent Mónika Egylet.

10. A Szent László hid Szent László téri oldalán: Szent Mónika Egylet.

11. A Széles utcán: Csorba Jánosné. Kakas Istvánné.

12. Sas passage: Vácsi Józsefné, Fazekas Lajosné, Kovács Józsefné.

13. Mezey Mihály utca — Szent László-tér sarkán: Kursinszky Kálmánné, Csanda Lajosné.

14. Nagypiac-téren a Hungária patika előtt: dr. Petry Gyuláné.

15. A Szent László templomnál: Mellau esperes megbízottjai.

16. Velencei Templomtér: Halász Gyula kanonok megbízottjai.

17. Rákóczi-út — Uri-utca sarkán: Lórántffy Zsuzsánna Nőegylet Dr. Thury Kálmánné, Csernák Béláné, dr. vitéz Nadányi Jánosné és Gyémánt Elekné, Horthy Dezsőné, Bölönyi Istvánné, özv. Gábor Béláné.

18. A Teleki utcai református templomnál: Lórántffy Zsuzsánna Nőegylet.

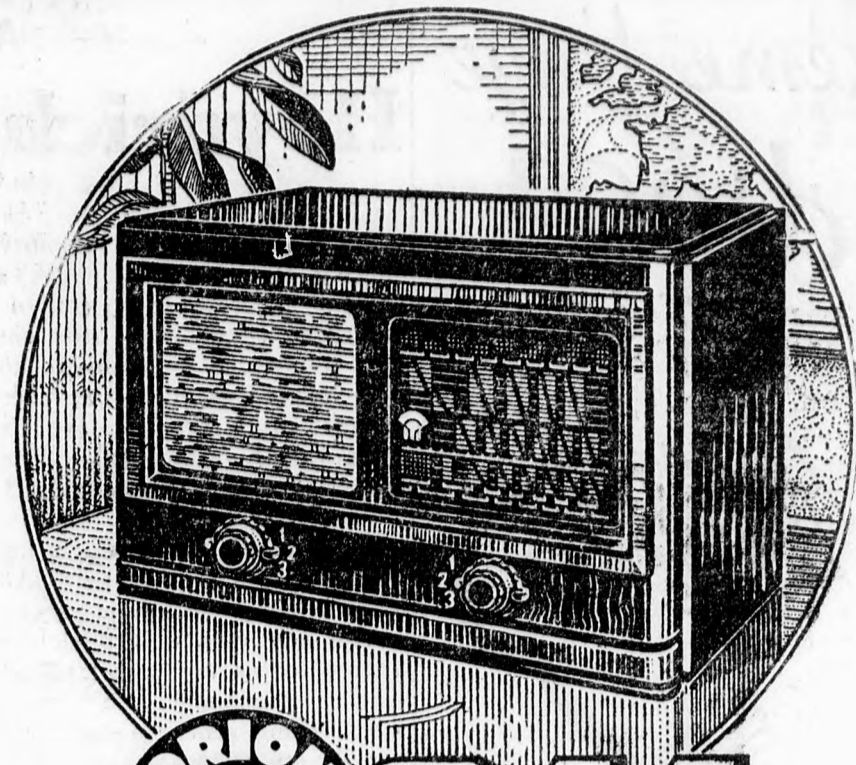
19. Az ezredévi emléktéri református templomnál: Lórántffy Zsuzsánna Nőegylet.

20. Az újvárosi ref. templomnál: Balajthy Jenőné.

Az Ujságíró Otthonban

október 1 óta kiváló fajboraim és kitünő Dréher-Haggenmacher sör korlátlanul felszolgálható a t. tagok és vendégeik részére. Minden este **Kőrösi Andor** kombinált zenekara hangversenyez és esténként tánc.

Hazafias tisztelettel: **Ábrahám Vince,** az Ujságíró Otthon bérlője.

ORION
RADIO
FÜL
244

Orion kisszuper három kimagasló tulajdonsággal: nagysugarú vételkörzet, tökéletes állomásváltó élesség, csekély áramfogyasztás. Minden napszakban — Orion rövidhullám-vétel

Kapható minden rádiókereskedőnél

Kapható **FÜLÖP KÁROLY** cégnél
Rákóczi-út 31

Kapható: **Ferenczy Zsolt és Emődi János**
villaomosság: műszaki cikkek és rádióüzletében, Rákóczi-út 11.

Kapható **Vacsi és Dobribán** rádió és villamossági
Kossuth Lajos-utca 7. szaküzletben

Kapható **„MUSICA“ Rácz Ernő** cégnél, Rákóczi-út 11.

Kapható: **Bodor László** rádió és műszaki
Szent László-tér 1. szaküzletében

Keresztény és nemzeti alapon újjászervezik a magántisztviselők és kereskedelmi alkalmazottak szakmai csoportját

Nagyvárad. Saját tud. Ismeretes, hogy a magántisztviselők és kereskedelmi alkalmazottak nagyváradai szakmai tömörülése egészen a legutóbbi időkig távol tartotta magát a keresztény és nemzeti megújulás követelményeitől. Megmagyarázza ezt részben az, hogy Nagyváradon, Magyarország legelzsidósodottabb városában a magántisztviselők és kereskedelmi alkalmazottak jó része zsidó, részben pedig az, hogy az illetékes hatóságok érthetetlen közönnyel viseltetnek a még mindig bántó és megdöbbentő zsidó terpeszkedéssel szemben. A magántisztviselők és kereskedelmi alkalmazottak helybeli csoportja kihívása volt az új szellemnek akkor, amikor minden szakma és hivatás terén megindult az új szellem vérkeringése.

A legutóbbi hivatalos intézkedés most pontot tett erre a helyzetre.

A m. kir. belügyminiszter 259146—VII-a/1941. sz. alatti leírata értelmében a nagyváradai magántisztviselők

és kereskedelmi alkalmazottak szakmai szervezete ismét a kolozsvári központ intézkedéseinek jogkörébe tartozik.

A kolozsvári szervezet alapszabályainak 7-ik §-a kimondja, hogy az egyesület tagja nem lehet az, aki az 1939. IV. t.-c. szerint zsidónak tekintendő. Ezek szerint a volt szakmai szervezet tagja nem lehet f. hó évi október 1-től kezdve az, akit a fenti idézett törvény rendelkezései érintenek.

A szakmai szervezet ilyen néven megszűnt és a jövőben „Erdélyrészi Magántisztviselők és Kereskedelmi Alkalmazottak Egyesülete” néven működik tovább, mint a kolozsvári központ nagyváradai fiókja.

A kolozsvári központ **Bereczky Zoltán** kereskedelmi iskolai tanárt bízta meg a helybeli csoport átszervezésével és új, keresztény nemzeti alapokra való helyezésével.

Szeme fénye
drága

KRYPTON fénye
olcsó!

A hét legérdekesebb embere: Heydrich, Csehország új védnöke

Irta: Csizsár Béla

Az elmúlt héten a cseh-morva védnökség történetében nagy esemény történt: Neurath báró, volt birodalmi külügyminiszter, akit Hitler annakidején, röviddel a Csehszlovák köztársaság felbomlása után nevezett ki a protektorátus helytartójává, betegségére való hivatkozással leköszönt állásáról és helyette egy odáig teljesen ismeretlen fiatal ember lett a védnökség új vezetője, Heydrich Reinhardnak hívják ezt az embert, aki bár a közvélemény előtt teljességgel ismeretlen név volt, a Birodalomban már régóta fontos szerepkört töltött be és egyik legbizalmasabb munkatársa volt Himmlernek, a legfőbb német rendészeti megbízottnak a titkos rendőrség mindenható főnökének. — Heydrich erőlyes ember hírében állt és ezt a hírt rövid csehországi kormányzása alatt mindenben igazolta. Erőlyes kézzel csapott le a forrófejű cseh fantasztákra, akik azt hitték, hogy összeesküvést szőhetnek a német birodalom ellen és megdönthetik azt a rendszert, amelyet Németország 1939 március 15-én vezetett be Csehországban. Heydrich sommás elintéztést és gyors tisztogatást végzett alig egy hét alatt. Lakat alá került maga a cseh miniszterelnök is, akit már régóta gyanakvással figyeltek és maguk a csehek is óvtak az összeeskü-

vések elnézésétől. Heydrich nem kimélte a volt cseh tábornokokat sem és máris száznál több kivégzést hajtottak végre az összeesküvő tisztek, tisztviselők és kommunisták körében. Heydrich pályája Himmler körvezetéből indult ki. Himmler, ez a rövidlátó, pápászes, cingár ember a német védőosztályosok és biztonsági szolgálat megszervezésével olyan el-évülhetetlen érdemeket szerzett anynyira biztosságot tette a nyugodt munkát a kommunista és szocialista bujtogatásoktól fezzültté vált légkörben, hogy Hitler hamarosan a birodalmi kormány tagjává tette és reá-bizta az egész politikai rendőrség és a belügyi közbiztonsági szervek teljes hatalmu intézését. Itt, Himmler keze alatt nőtt fel az ifjú Heydrich. Nem tekinthetett vissza tuiságosan mozgalmas pályakezdésre. A haditengerészet kötelekéből került a nemzeti szocialista párt SS alakulatába, az ugynevezett Schutzstaffel tagjai közé. Az első nemzetiszocialista tömegfelvonulásokon tűntek fel a fekete sapkás, halálfejes, zordon és marcona SS férfiak, akik csakhamar magukra vonták a nézőközönség, majd az egész birodalom figyelmét. Tagbaszakadt, hatalmas legények voltak, akik ha kellett örökkel biztosították a nemzetiszocialista gyűlések nyugalmát és

rendjét ott álltak sorfalban a tömeggyűlés szónoki emelvénye körül, védve a nemzetiszocialista szónokokat, s közöttük elsősorban magát Hitlert. A kommunista tüntetőket, a felvonuló tömegekbe, vagy a nagygyűlések tizezrei közé befurakodott bolsevista agitátorokat és heccelőket éppoly zajtalanul emelték ki a tömegeből és tették ártalmatlanná, mint amilyen fölünyes biztossággal vonultak végig München vagy Nürnberg főútvonalain, egy-egy nemzetiszocialista pártgyűlés előtt és után.

A ma 37 éves Heydrich Halle an der Saale-ból származik. Mint tengerész főhadnagy, a keletitengeri tengerügyi hivatal segédreferense és hirodó tisztje volt. A haditengerészet kötelekéből 1931-ben vált ki hogy teljesen a nemzetiszocialista mozgalomnak szentelhesse életét. Még ugyanabban az évben SS vezető lesz és Münchenbe rendelik, ahol az ottani Barna Ház, a nemzetiszocialista pártközpont biztossági őrszolgálatának vezetője lesz. 1932-ben az általános biztossági szolgálat fejévé nevezik ki. Amikor Hitler átveszi a hatalmat, mint SS főcsoport vezetőt a rendőrség politikai osztályának élére állítják. Ugyanakkor a müncheni belügyminiszteriumban a politikai rendőrség főnökeként teljesít szolgálatot. Ezen a kényes szolgálati helyen a fiatal Heydrich nagyszerű körültekintésével, tapintatával és nem utolsó sorban erőlyes, magabiztos cselekedeteivel a legmagasabb elismerést érdemli ki.

1934 áprilisában Heydrich pályája tovább emelkedett. Berlinben az állami titkos rendőrség vezetésével bízzák meg. Két év múlva a német biztossági rendőrség főnöke. Ma az SS birodalmi vezető biztossági hivatalának, a porosz állami titkos rendőrségnek és a bajor politikai rendőrségnek a vezetés és egyesítési személyében. Heydrich 1934 óta porosz államtanácsos és tagja a német parlamentnek is.

A rendőrség megszervezése terén elért eredmények elismeréséül tavaly a nemzetközi bünyügyi rendőrségi biztossági elhökévé választották meg. Az ifjú Heydrich ma fontos őrhelyet foglal el. Hazájának érdekeit kell megvédenie a cseh-morva protektorátusban és biztossítania kell a rendet és a nyugalmat Európa e részében. Kétségtelen, hogy ennek a feladatnak mindenképpen meg is fog felelni.

Papp György

Amerikai hajót sülyesztett el egy német tengeralattjáró

Sikeres áttöréseket hajtott végre a honvédség

A Magyar Távirati Iroda jelenti: A szövetséges haderőknek a Dnyeper és Donec között folyó hadműveletei mind szélesebb területen bontakoznak ki. A támadó harci csoportok mindentüzt visszászorították az ellenség levő ellenséget és tervszerű pontos sággal valósítják meg feladataikat. A részletek egyelőre még nem közölhetők. A magyar csapatok arcvonaláról nincs jelentés.

Berlinből jelenti (MTI): Valamennyi német lap jelentést közöl a magyar csapatoknak a Dnyeper és

Donec között végrehajtott sikeres áttörési mozdulatairól. Kiemelik, hogy a Dnyeper arcvonal még megmaradt részét most göngyölitik fel.

Washingtonból jelenti (Bud. Tud.): A Wite nevű panamai lobogó alatt Curasaouból Fokvárosba igyekvő amerikai tartályhajót egy tengeralattjáró elsülyesztette. A tartályhajónak 41 főnyi amerikai utasa is volt. 18 utast egy másik hajó vett fel, a többi eltűnt. Hír szerint a tengeralattjáró német nemzetiségű volt. (MTI)

Ünnepélyes keretek közt fogadták a 4-es ezrednapra érkező Szentkereszt-hegyi Kratochvíl Károlyt

Nagyvárad. Saját tud. Gyönyörű napsütéses időben sorakozott fel szombaton délelőtt a feltámadott 4-es honvédezed a vasuti pályaudvar előtti térségen, hogy ünnepélyesen fogadja egykori vitéz ezredesét az ezrednapon s a felsorakozott bajtársak mellett ezrekre menő közönség vonult fel, kifejezve hódolatát és szerzetét a legendás nevű altábor nagy előtt.

Katonás rendben állott fel a pályaudvaron a fogadó biztosság és az ezred régi tisztukara, pompás látványt nyújtott elsősorban a diszruhás magyar nők csoportja, közöttük Nemes János, az ezred egykori kertészének remekbékészült virágszőnyegé ékeskedett „Eljen a haza” felirással. A város részéről dr. Hlatky Endre főispán, dr. Soós István polgármester jelent meg a tanácsosok kíséretében. Az egyház részéről Brösztel Lajos apátkanonok vett részt az ünnepélyes fogadtatáson.

Tizenegy óra után tünt fel az érkező vonat, melynek egyik elsőosztályú kocsjában megérkezett az altábornagy. Felharsant az egykori ezredkürtös jelhangja s röviddel ezután vitéz Lóthory-Szűcs tábornok üdvözölte az altábornagyot, aki meghatottan szorított kezét a köréje se-reglő tisztükre. Ezután a város nevében dr. Soós polgármester köszöntötte, meleg szavakkal emlékeztetve meg arról, hogy mint a szabad Nagyvárad első polgármestere hálás szeretettel köszönti Doberdó és Isonzó hősét.

Az altábornagy láthatóan meg-

tatva fogadta az üdvözlést.

— Különös érték számomra, hogy hazajöhettek — mondotta a polgármesterhez intézett válaszában — és az, hogy büszkén, emelt fővel néztek szét újra Nagyváradon, ahol a békeparancs után olyan szomorú emlékek után kellett távoznom.

A 4-es bajtársak női csoportja nevében Takács Baba urleány gyönyörű virágsokrot nyújtott át szép beszéd kíséretében. Kedves jelenet volt Ercsei Lajos 4-es volt őrmester kisleánya, aki szintén virágot adott át, elmondva, hogy édesapja nevében üdvözlí. Amikor a kisleány kezét akart csókolni, az altábornagy hirtelen telemelte és megcsókolta Ercsei Katókat, majd sorba kezét fogott a fogadtatáson megjelent biztosság tagjaival.

„Szeretettel ölelek minden 4-es honvédet!”

Az altábornagy ezután a századonként felsorakozott ezred sorfalai között ment végig, miközben a katonazenekar a Himnuszt játszotta, majd megállva az I. század előtt, a következőket mondotta: „Isonzó szobrot állítottak nektek, megérdemeltétek! Szeretettel ölelek minden 4-es honvédet!”

Ellépve a századok előtt, egy-egy ismerőst megölelt, atyai jóindulattal érdeklődve sorsa felől, majd az elől menetelő ezredzenekar után lépve vitéz. Báthory Szűcs és Farka Ferenc tábornokok között óriási lelkesedés mellett gyalog vonult be a városba, nyomában a tisztikarral és belátha-

tatán soru 4-es honvédekkel, kiknek vitézségét élenken tükrözték a számtalan csillogó kitüntetés. Közöttük menetelt a tűzharcos diszszázad, a Székely Hadosztály diszkulóniménye és a 4-es honvédek csoportja.

A történelmi felvonulás a város háza előtt a románok által lerombolt Isonzó szobor helyén állott meg, ahol az altábornagy díszes, emelvényen, rövid meleg szavakkal emlékezett meg a multtól.

Ezután pompás díszmenetben vonult el a 4-es ezred az országzászló előtt, élén a három tábornokkal.

A ragyogó ünnepség sorrend szerint fog folytatódni és öröke emlékezetes marad Nagyvárad lelkes közönségének

SZÁZ ÉVVEL EZELŐTT

négy zsidó család kezdte meg
Debrecen megszállását

Hogyan keletkezett a debreceni gettó? — Magyar bűnök, amikért a késői utódok szenvednek. Zsidó honfoglalás az ősi civis városban

A „Debreceni Ujság” egyik számából vesszük ezt a cikket, amely a város szomorú jubileumáról, a zsidók beszüntetéséről 100 éves fordulójáról emlékezik meg. Meggondolkoztató, tanulságos sorok ezek, kísértetiesen ráillenek a mi helyzetünkre is. Így árasztották el Nagyváradot is könnyelmű városurak hibájából. (Szerk.)

Ebben az évben szomorú, csendes jubileumot ült a debreceni magyarság: száz évvel ezelőtt települtek be az ősi magyar városba először a zsidók, száz évvel ezelőtt kezdődött meg a debreceni gettó alapjainak lerakása. Illőnek tartjuk, hogy ezzel a jubileummal, a zsidóság örömteljes centennáriumaival ezen a helyen mi is foglalkozzunk.

Igy kezdődött...

Szűcs István, Debrecen város történelmének neves történétírója forrásműnek számító munkájában megemlíti, hogy „az 1840-ik év arról is emlékeztet Debrecenre nézve, hogy a Mózes-vallásúak, kik addigelő országos vásárokon kívül egyébkor bent a városban állandóan nem tartózkodhattak, az 1840-dik évi törvények XXIX-dik cikke erejénél fogva, valamint országosra mindenütt, úgy Debrecenben is, lakás végett megtelepedhettek, amint hogy meg is települtek.”

Boldogemlékü Zoltai Lajos dr. ny. múzeumigazgató „Zsidók letelepülése Debrecenben” című értekezésében megemlíti, hogy 1839 december 17-én a helytartó tanács kérdést intézett a város vezetéséhez, vajjon miképpen vétetnek be a zsidók a kiváltságos debreceni kereskedői rendbe? A városi tanács, — józan, értelmes magyarok voltak a tagjai, — 1840 január 27-én válaszolt a felsőbb érdeklődésre. Akkoriban még nagy hatalom volt a szabadkirályi joggal felruházott város. Külön statútumalkotási joga volt s egy-egy határozatával némileg gátat vetett az idegen érdekű törvényeknek, rendeleteknek. Így történt ekkor is. Kerek-perec visszautasította a nemzeti tanács, hogy a zsidókat pediglen semmiképpen nem öhajtja bevenni a tisztességes kalmárok közé.

Feloldódik a jég

Kevéssel ezután azonban megszületett egy gyászos törvény. Ennek megalkotásáért nem a magyarok szegény-

kezhetnek, hanem azok, akik kieroszakolták. Az 1840 évi XXIX. törvényekkel volt ez a szomorú törvény, amely megengedte a zsidók beköltözését. A törvény pedig azért törvény, hogy betartsák.

Debrecennek is tárgyalni kellett tehát annak végrehajtásáról. Szeptember 24-én a városi tanács és a választott hites közönség az új törvényben megengedett kereten belül szabályzatot hozott a betelepülés megszi-

Ki lehetett okleveles polgár?

Akkoriban megtisztelő tény volt az, ha valakit, magyar embert is befogadtak a város nemes polgárai közé. Szűcs István írja, hogy okleveles polgár csak az lehetett, aki a szigorú követelményeknek megfelelt és a következő esküt letette:

„Az egy élő Istenre esküszöm.

1. hogy ebben a concivis állapotban, melyre most beállítottam, e nemes város főbírájától, tanácsától függök, hozzájuk illő becsülettel és a város közjára szolgáló dolgokban engedelmességgel leszek.

2. A nemes város privilégiuma szabadsága jó rendtartása ellen sem nyilván, sem titkon nem igyekszem nem cselekszem, sőt ha valamit olyat értek, mely a bírónak, tanácsnak és a város szabadságának szép egységességének és jó rendtartásának sérelmére s ártására szolgálna, elől-

gorítására. Ebben kimondták, hogy a betelepülni öhajtó zsidó családok minden tagja hatósági bizonyítványal köteles igazolni feltétlen erkölcsi megbízhatóságát Pálinkamérés haszonbérbevételehez azonban a város házipénztára és a közönség érdekében nem bocsáthatók! Ez utóbbi vonatkozásban csak a városon kívüli, eső, boldogfalvai nemesi telken levő Ghilányi és Ponyvás csapászékek árverésében vehetnek részt.

járómnak idején tudtul adom.

3. A nemes város szabadságával sem utazásomban, réven-vámon, harmincadon és bármi más alkalommal, polgári kereskedéssel senkit sem éltetek s együtt nem kereskedem, akár külső ember legyen, akár itt lakos.

4. Semmi szolgálat, vagy fizetéseket, kerületben levőt, vagy gonosztevőt mellettem, előttem nem tartok, lapangtatok, sőt ha valahol a városban olyat értek, s hallok, idején hírelteszem.

5. Házamban magam családján kívül semmi lakót hírelkül be nem fogadok, hanem mind hozzám jövelelkor, mind elmentelével felőle híradok.

6. Ha ezen concivis állapotomból kiállanék, vagy a városból kiköltözni akarnék, előljáróimnak értésére adom.”

Beköltözik az első zsidó család...

A zsidók hamar észrevették, hogy Debrecen, ez a gazdag, tejjel-mézszel folyó Kánaán jó talaj lenne fájuknak, hogy a „concivisi” állapot milyen előnyös lenne számukra. Szívesen letették volna az esküt, még hamisan is, ha lehetett volna... A város közönsége azonban minden tanácsi határozatot nélkül utálta már akkor is ezt a fajt, s ha be is engedte kivételes alkalmakkor a városba, éjszakára távozni kellett onnan a zsidóknak. Szemtelen, szívós egyéniségükkel azonban odatapadtak a városhoz, annak külsejéhez és várták — nem hiába — a zár feloldását.

A határban levő Szeles csapászék akkoriban a Ghilányi báró tulajdona volt. Ennek nem számított, ki veszi bérbe a forgalmas kocsmát. 1840-ben Áron Ábrahám bérelte azt s a város tanácsának nagy bosszúságára zsidó utazók, kétes elemek, rozshírű nősze-

mfélyek tanyájává tette. A tanács mindent elkövetett, hogy kiebrudalja még a határból is, de ezt a célját nem érthette el, mert a következő évben eladósodott osztrákjaink jóvoltából Debrecenben üthette fel tanyáját, társával együtt.

Zoltai Lajos derítette fel, hogy az 1840. évi XXIX. törvényekkel életbe léptetése után száz évvel ezelőtt négy zsidó család kezdte meg Debrecen megszállását.

Lefkóvics Mózes 1841. április 22-én telepedett meg a városban. A második beköltöző Steinfeld Mihály volt, aki valószínűleg a cseh friedlandi Neustadtelből származott. „Nyerészedő” volt, aki már 1843-ban is a város határában a Vay-család Ponyvás, másként Szarvas nevű csapászékében mérte a magyaroknak a butító alkoholt. Steinfeld 1841 november hó 8-án verte fel sátorfáját Debrecenben.

Áron Ábrahám volt a harmadik szintén „nyerészedő”. 1841 november 11-én a Draveczkiek Piac-utca 59 számú házában telepedett le.

Őt követte Katz Henrik ugyancsak november 4-én. Ez is „nyerészedő” volt.

És utánuk szivárgott rendre a többi

A következő betelepülő Fischer József ecetfőző. 1842 május 30-án. S aztán jöttek a Spitzek, Silbersteinok, Braunok Kleinok, Groszok...

SZOBROK

feszületek, rózsafüzérek, plakettek, szentképek stb. legolcsóbb beszerzési forrása

Oberbauer A. Utóda

legelőnyösebb beszerzési forrása
Budapest, IV. Váci-utca 41 sz.
Alapítási év 1863. Tel. At. 83-3-44.
78 éves cég.

Jóllehet 1848—49-ben még csak 17—18 zsidó család volt felvéve az adókönyvbe, számuk egyre szaporodott. S míg a magyar testvérharcban gyilkolta egymást, vagy vérzett a hazájáért, bőséges gyermekáldással szaporodtak a zsidók. Míg a magyar egymást ölte, egymás ellen áskálódott, ők megteremtették maguk körül a láthatatlan szombat-zsinórt, amely egy alkalommal fogta őket, egy érdek szolgáltatása: szolgálni a fajt és minél nagyobb befolyást biztosítani maguknak...

Mindenbe beleártották magukat s „concivisi” esküvel ellentétben, sohasem a város, de a maguk önös érdekeit nézték. Megcsalták a magyart, ahol lehetett. Itatták, hogy a pálinka, meg bor mámorban kihúzzák fejüknél a párnát. Ellentétet szítottak. Összejátszottak egymással a gójok megrontására. Házukba fogadták a cselészövést, a gonoszt s kéjes örömmel tapasztalták, hogy egyre nő, egyre telik arannyal zacskójuk...

Most száz év után, mint tízezer zsidónk birtokában fájó szívvel tekintünk vissza 1841-re, amikor megkezdődött a debreceni magyarság katasztrófája. Száz év múltán, végre kezdünk felocsudni és kezdjük belátni, hogy őseink milyen vétet követtek el ellentünk. Száz év múltán, amikor már a föld is kiesüszköt, alótunk és a pájesszes galiciakból lett „ürizsidók” kivételét kezüinkből a rőtöt, talamudkövetők állottak az elárvult magyar mérlegek mellé, kezdjük csak jóvátenni a múlt hibáit.

De még most sem késő! Még van remény! Csak vasmarok kell és fel kell öltetnünk „concivisi” ruhánkat és a régi, tisztas tanácslagok emléket idézni! És ha mi is komolyan akarjuk, hogy meg akarjuk menteni fajtánkat, ismét feltámaszthatjuk a becsületlen múltú, magyar kalmár Debrecenit!

Kaplonyi György.

Törvénytudósítás

Nagyvárad. Saját tud. Ujvárosi György és 20 társa állott a nagyváradai törvénytudós hármas büntetőtanácsa előtt pénteken azért, mert 1940 március havában Biharszentmiklós község határában a Sebes Körös és a Fekete Körös felfogó csatornáját elvágva a vizet Geszt felé, az akkori határon áteresztették, jelentős kárt okozva nemcsak a határon túl élő gazdáknak, hanem a határmenti lakosoknak is.

A törvénytudós tanács a nagyszámu vádlottak személyazonosságát hosszú időn belül tárgyalta s miután ezt megállapította, szünetet rendelt el. Az ügyben az előjáráságon kívül korona tanu Gitye Demeter községi bíró. A nagyszámu büntető per, tekintettel a vádlottak nagyszámára, még folyamatban van.

Hirdessen Magyar Lapokban

„Pannonia” Grillben

október 1-től

ONDRA MILLY

énekelt

Seress Jenő zenekarával

MOSZKVAI POLITIKA ÉS AZ ÉSZAK

Irta: E. H.

A Magyar Lapok berlini levelezője
Amikor június 22-én a Szovjet Birodalom ellen megindult az új nemzetiszocialista Németország hadereje, mindenki tudta: itt nem két birodalom, hanem két egymással ellenfeles világnézet között indult meg a végső leszámolás. És ha a hadjárat megindulásának időpontja meglepetés is volt mindenki számára, maga a két világnézet között kitört harc nem érte váratlanul Európa népeit, mert hisz mindenki tisztában volt azokkal, hogy a nemzetiszocializmus és a bolszizmus előbb vagy utóbb összeesap és a kettő közül csak az maradhat győztesen a porondon, amelyik az építő erőt méltóbban és tartalmasabban képviseli.

Erre a várható leszámolásra különösen a Szovjet készült fel hihetetlen erőfeszítésekkel. A bolszizmus uralomra jutása után Moszkva urai nagyon hamar belátták, hogy a bolsevik világjóraddalom eléréséhez nem célravezető az egyes külföldi államokban folytatott belső propaganda-hadjárat. Látták azt, hogy a szovjet a végcél, a világ bolsevizálását csak erős hadsereg kényszerítő erejével érheti el. Ezért volt az, hogy Moszkvában két évtizeden keresztül hihetetlen erőfeszítéseket tettek a hadsereg kiépítésére, megerősítésére és különösen felszerelésére érdekében. Ezért születtek az ötvenes tervek és ezért használták és rabolták ki az ötvenes tervek keretében a Szovjet-Birodalom lakosságának minden termelő erejét. Ezért lett a Szovjetnek életszükségletévé az export növelése, mert devizát csak export révén kaphatott, viszont a devizára szüksége volt a hadseregnek. Ezért született meg a szovjet jelszó: „kivittelt mindenáron!”, holott helyesebb és őszintébb lett volna e helyett ez a jelszó: „Agyukat mindenáron.”

A világhódító tervekhez azonban más is hiányzott a Szovjet-Birodalomban. A történelem régi igazsága, hogy világhatalmi politikát csak tényleges világhatalom folytathat. A Szovjet világhatalmi állásához vezető út pedig a nyílt tengerek elérése lett volna. Ezért keresték és kutatták lázasan a Szovjet-Birodalom vezetői azokat a módokat, amelyek segítségével a nyílt tengerhez juthatnak. Erre az egyetlen lehetséges és katonai támadás esetén sikerrel kecsegtető út Finnországban Petsamo, Észak-Norvégiában pedig Narvik lehetett. Ez a két kikötő minden vonatkozásban a legkedvezőbb kiindulópont lett volna a Szovjet-Birodalom világhatalmi állása felé. Mindkét kikötő földrajzi fekvése elsőrendű, különösen abból a szempontból, hogy innen minden idegen ellenőrzés nél-

kül el lehet érni a világtengereket. Azonban Finnország és Norvégia keményen állottak az orosz világhatalmi álmok megvalósulásának útjában. Így először ezek fölött kellett győzelmet aratni, hogy a világjóraddalom célját: a bolsevista világuralmat elérhessék.

A Kreml urai nemcsak álmodtak ezekről a világbolsevizáló törekvésekről. A szovjet külpolitika rendszeresen tört az álmok megvalósítására. Erre a legteljesebb világosságot a Finnország ellen tavaly télen indított háború vetette. A Szovjet akkor a világ köztudatába az a neveléses okot dobta bele, hogy a kiss Finnország egzszienciájában fenyegeti a hatalmas bolsevik birodalmat és ezért kell a fenyegetőző Finnországot megrendszabályozni.

Ez az átlátszó és neveléses ok egyszer már szerepelt a világ közvéleménye előtt: 1930-ban a Finnországban fellángoló és a finn kommunisták ellen irányuló lapuai mozgalom idején használta a Szovjet először és már akkor harcrakész állapotban vommult fel a Szovjet a finn határon, hogy az első kindlköző alkalommal a világhatalmi célok elérése érdekében legázolja a kis Finnországot. Az akkori viszály élesítője Helstinkiben ugyanaz a Maitski nevű szovjetkövet volt, aki ma londoni nagykövetségként könyörög segítséget a londoni kormánytól. Abban az időben a Kreml urai nyíltan beszéltek arról, hogy a finn fehérbandák uralma alá jutott Szovjet Haza kiegészítő részét be kell kebelezni — de ugyanakkor nyíltan beszéltek arról is, hogy Lettországnak, Észtországnak és Litvániának egy napon újra szovjet uralom alatt kell állania. Az észak felé irányuló szovjet szándékokról tett tanúságot Murmanszk kikötőjének stratégiai kiépítése és a polarnojei nagy hadikikötő berendezése. És ha akkor 1930-ban nem történt meg Finnország le-rohanása, ez csak azért maradt el, mert a Szovjet urai az utolsó pillanatokban jótanácsot hallottak a vörös had-erő gyengeségét arról, hogy világjóraddalmi feladatokat oldjon meg.

Az 1937—40. évi finn háború hozta meg a moszkvai tervek első tényleges megvalósítási kísérletét: észak meghódításával kapni nyitni a világtengerek felé. Ennek a háborúnak a története érdekes kérdéseket vetett fel a világ előtt. Szovjetország 1939 aug. 23-án megkötötte ugyan a Német Birodalommal a megnemlémadási szerződést, de ma már a közben nyilvánosságra hozott bizonyító adatokból világosan láthatja a világ, hogy Moszkva röviddel a megnemlémadási

szerződés megkötése után nemcsak, hogy a Német Birodalom elleni támadást készítette elő, hanem Angliához való összeköttetéseit is teljes egészében fenntartotta. Moszkva és London közös célja már akkor a nemzetiszocialista Németország megsemmisítése volt és így közösen kerestek olyan felvonulási terepet, ahonnan Németország ellen halálos támadást tudnak indítani. A Skandináv félszigeten mindkét érdeket össztalálkozott: London Norvégiából akart Németország felé előretörni, míg Moszkva világhatalmi terveinek szintén az Északra volt szüksége. Szovjetország hadat indított Finnország ellen, — ugyanakkor a szövetséges nyugati hatalmak Norvégiától és Svédországtól csapataik számára átvonulási jogot kértek, — állítólag Finnország felé. A nyugati hatalmak azonban sohasem gondoltak komolyan Finnország megsegítésére, hanem egyenesen abban reménykedtek, hogy Szovjetország hatalmas ereje győzni fog, miáltal a szövetséges hatalmak csapatai sűrű sorokban még Norvégia és Svédország területén vonulnak át. (Ennek bizonyítása nagyon könnyű. Chamberlain angol miniszterelnök december 6-án tartott nagy beszédében jelentette be, hogy 100 000 főből álló angol expedíciós sereg áll útra készen az angol kikötőkben Finnországba megsemmisítésére. — az első hajó azonban, amely Finnország felé önkénteseket szállított, csak március 1-én indult el New-Castle kikötőjéből és a moszkvai kikötés után március 18-án érkezett meg a hajón szállított csapatoknak egyrésze Finnországba: Captain W. prancsnoksága alatt 180 angol önkéntes.)

Amidőn Németország a dolgok belső összefüggését tisztán állgta, kötelelt volt saját életérdekének szem előtt tartásával tiltakozni a szövetséges nyugati hatalmak haderejének átvonulása ellen. Németország számára ez a tiltakozás nagyon súlyos feladat volt, hiszen Finnországgal szemben a bolszizmus elleni közös harcok emlékeként a legszorosabb érzelmi kötődék kiirthatatlannul élt a német nép felében. Feljesen más lett volna a helyzet akkor, ha az északi álla-

Gépjármű- vezetőképző magántanfolyam hétfőn kezdődik

Beiratkozni lehet az iskola irodájában Ritoók Zsigmond utca 15 sz. Telefon 22-09 (Andriska garage). Délben: 12—1-ig. Este: 6—7-ig.

mok zárt egységként veszik fel a harcot a Szovjet ellen. Mert ha az északi államok harcba lépnek Szovjetország ellen és ténylegesen nagyobb erővel segítik a kis Finnországot, akkor a nyugati hatalmak expedíciós hadtesteit is csak nehezen valósíthaták volna meg a Skandináviából kiinduló németellenes angol hadjárat céljait. Ebben az esetben Németország is lényegesen más álláspontot foglalt volna el a szovjet- finn háborúval szemben.

A Skandináv államok egységes fellépése és a Szovjet ellen való nyílt kiállása elmaradt, Németországnak tiltakoznia kellett az angol haderő átvonulása ellen és természetesen dolgozott, hogy az ellenséges propaganda teli szájjal hirdette az északi államok népeinek a valóltan hírt, hogy Németország azért tiltakozott az angoloknak adandó átvonulási jog ellen, mert a megnemlémadási szerződés fejében Finnországot adta át a szovjet hatalomnak.

Ma másképpen állnak a dolgok. Ma nem egyedül küzd Finnország, — ma egész Európa a bolszizmus ellen fordul és a moszkvai hatalommal való végérvényes és gyökéres leszámolásra határozta el magát. Európa népei ebben a háborúban egységesen állnak a Szovjet romboló erejével szemben az építő nemzetiszocialista Németország vezérése alatt és így Európa népei önmaguk tartják kezükben sorsukat.

Vitéz Bartha Károly felhívása a Vöröskereszt érdekében

A Magyar Távirati Iroda jelenti: Vitéz Bartha Károly honvédelmi miniszter pénteken délután a rádió útján felhívást intézett az ország népéhez, hogy a Magyar Vöröskereszt október 4—5-i országos gyűjtése alkalmából ki-ki ereje szerint támogassa a Magyar Vöröskereszt nemzetmentő munkáját. Beszédében többek között a következőket mondotta: Magyar Testvéreim! Hónapok óta harcolva tör előre a magyar honvéd, hogy védje az ezeréves magyar hazának biztonságát és nemzeti szellemének töretlenségét. Am a harc természete, hogy sebeket oszt és mindig vannak áldozatai, sebesültjei, szenvedői. A háborús szenvedések közepette enyhítő és vigasztaló segélyezőként megjelenik mindenhol a Vöröskereszt. Ennek a magasztos intézménynek átfogó ereje éppen abban van, hogy a harcok után a vöröskeresztes zászló oltalma alatt minden nemzet megkezdheti a maga veszni indult értékeinek mentését. A Magyar Vöröskereszt több, mint hat-

van éve folytatja ezt a nemzetmentő munkáját békében, háborúban egyaránt. A Magyar Vöröskereszt nemzetmentő munkájára tekintettel, a magyar kormány újjászervezte ezt a nagyrahatott intézményét, amely immár megújult erővel végzi egészségügyi szolgálatát. A Magyar Vöröskereszt nemzetmentő munkáját sorsdöntő időben csak úgy tudja sikerrel folytatni, ha a magyar társadalom ráébred annak tudatára, hogy hathatósan segíteni kell mindnyájunk egyéni, családi és nemzeti érdekében. Október 4-én és 5-én a Magyar Vöröskereszt országos gyűjtést tart, hogy honvédségünk gondozásának értünk elegendet tessen. Adjon mindenki ezeken a napokon erejéhez képest a szent célra.

Ertesítés.

Hazajöttem műhelyem vezetését átvettém, Kelemen Mihály műkőszőrűs, Nagyvárad, Mussolini-tér 5. üzletben. Legfinomabb sulingeni acél áruk raktára.

HOTEL SZABÓ

BUDAPEST, IV. EGYETEM-UTCA 7.

Hotel Szabó a belváros középpontjában fekszik. Szép, tiszta, világos szobák, minden modern kényelemmel. (Központi fűtés, hideg-meleg folyóvíz, telefon, stb.) Polgári szálló — Polgári árak!

DAKAR, SUDÁN KAPUJA

Eseménytelen hajóút hosszú napjai után örömmel kapaszkodik meg a szem a távoli szárazföldön, ha mégoly kopár is, mint a Zöldfok laterittől vörös meredek sziklafalai.

Talán dúsabb növényzet borította 1445 táján, mikor Diaz (vagy Hernandez?) portugál hajós felfedezte és zöldnek keresztelte. Fordul a hajó és az előbb még szem előtt fekvő Gorea-sziget a hátunk mögé kerül. A Zöld-foki-félszigettől, mintegy mérföldnyire eső kis szigeten a hollandusok vetik meg lábukat a XVII. században, hogy onnan folytassák rabszolgakereskedésüket. A franciák 1677-ben könnyűszerrel birtokukba veszik. Közöttük és az angolok közötti idők folyamán többször, véres harcok árán, cserél gazdát. 1814 óta a franciák háborítatlan tulajdonosa.

A kis sziget meredek partjaival nem felelt meg a mindinkább növekvő hajóforgalomnak, ezért a franciák magán a Zöld-foki-félszigeten akarnak berendezkedni. A letelepedni kívánó gyarmatosokat azonban évtizedeken át gyilkos epidémiák verik vissza. A Jeanne d'Arc tengerészei 1857-ben mégis hatalmukba kerítik a kitűnő kikötőtül kínálkozó öblöket. A kikötő hamarosan óriási fejlődésnek indul. Megépül a Dakar—Sant-Louis vasútvonal, majd ugyancsak vasút köti össze a Niger mellett levő Bamakoval. Eltűl az időtől kezdve elragadják Saint-Louistól a Szudán kapuja címet. Valóban, ezután nem Saint-Louis-t át jutni el a Szengál-folyón Szudánba, hanem vonat vízsi a „rejtelmes” ország utasát Bamakoba; sőt még tovább Kulikoroba. 1904 óta Dakar Francia Nyugat-Afrika (A. O. F.) fővárosa; ide költözik a fő kormányzó Gorea szigetről. A kis sziget így elveszti jelentőségét. Ma már nem is más, mint halott város, történelmi emlék dűldező házaival, börtönnek szolgáló régi erődítményével.

Nyugat-Afrika hosszú, de tagozatlan partján csak a Zöld-foki-félsziget ad lehetőséget hatalmas kikötő fejlődésére. Merészen szokik a tengerbe, hívogató széllel és hullámveréssel védett kikötőjébe az Atlanti óceán hajóit.

Kereskedelmi fontosságát az mutatja legjobban, hogy az utolsó évben 17 millió hajótonna forgalmával Marseille és le Havre után a harmadik francia kikötő rangjára emelkedett. A Dakar—Niger vasúton át kikötőjében ömlik hajóra Szudán bőségszaruja. Szenegál legfontosabb termékeinek, a földi mogyorónak (Arachis hypogaea) évi 600.000 tonnáját jórészt Dakarban rakják hajóra, hogy rövid hét napi tengeri út után Európa gyáraiban a kereskedelemben jól

ismert rafisque értékes olajjal dolgozzák fel.

Európa és Dél-Amerika felelőjén természetes kikötőállomása az Atlanti óceán déli része felé irányuló forgalomnak. Dél-Amerika, Közép- és Dél-Afrika hajói valóban nem kevesebb, mint egymillió tonna tüzelőanyagot vesznek fel itt évenként.

Hadászati jelentősége nem kisebb. Említsük meg, hogy a világháború idején kikötőjén át szállították a franciák 350.000 afrikai katonát az anyaország segítségére. A közelmúlt események majdnem bebizonyították, hogy az Indiába vezető két tengeri út közül a szuezi ugyan a rövidebb, de nem a legbiztosabb.

A félsziget, mint Afrika legnyugatibb pontja, természetes légi kikötőt kínálkozik a Dél-Amerika felé induló repülőgépeknek. Két hatalmas repülőtérrel a Luftansa rendszeresen közlekedő gépei vágják neki még nemrég az óceánnak. Maguk a franciák is behálózták óriási fekete birodalmukat Dakarból kiinduló repülőjáratokkal. Párizsból 22 óra alatt ért Dakarba a Fekete Indiákba igyekvő európai, hogy onnan az összes nyugat-afrikai francia gyarmatokon át Egyenlítő-Afrika fővárosába, Brazzavillebe jusson a tengerparti Point-Noire érintésével; vagy hogy Dahomey partján, Kotonuban északnak vegye útját,

Niaméy és a Csad-tó mellett levő Fort-Lamy meglekintésével, Madagaszkár felé. A tervezett városrendezés kapcsán a Hann-öbölben, ahol jelenleg az uszodák is helyet foglalnak, óriásméretű hidrobázis építését is elhatározták.

A város maga ugyanis alapos rendezésre szorul. Kérdés, sikerül-e majd helyrehozni azokat a hibákat, melyeket a város alapítói elkövettek; rövidlátásból vagy mert maga a város a kikötő mögötti háttérbe szorult? Mind egy. Tény az, hogy a kikötőben sorban utasokra várakozó vadonatúj autóból családostan szemlélem a várost. Rendellenül épült; urbanizmusnak nyoma sincs. Látni, hogy értéken kereszttül nem nyúlt bele irányító kéz. Építkeztek, ahogy éppen jónak látták. Pálmakkal és lángvörös akácfélével szegélyezett széles utai mellett szűk utcácskák; pompás parkjai mellett összezsúfolt házak; gyönyörű kis magánpaloták mellett szegényes emberi hajlékok; modern szaladák szomszédságában szurtos kis-kocsmák. Általában az ellentét lép meg. Luxusautó után bennszülöttekkel tömött rozoga autocar, robogó molorkerékpár előz tevaszogatot, hivatalába kerékpáron rohanó fekete csemeték rá az ügyelgő suhancra. Mindezek forgalmát az útkereszteződéseknél, mint pártzi fehér kollé-

Őszi ujdonságok érkeztek!

Szővel, bársony, seiyem, fianell és parhet, szőnyeg, linoleum és függönyben. Paplanok és takarók

Intézeti felszerelések!

Czillér Imre

Nagyvárad, Szt. László-tér 2
Telefon: 21-09.

gája, a fekete rendőr fehér gumibotjával irányítja.

Lépten-nyomon egyenruhás fekete-be ballom. Megtalálni itt a legkülönbözőbb fegyvernemhez tartozókat. Nem is minden önérték nélkül viselik a francia armádia egyenruháját.

Mint minden nagy emberi tömörülés, úgy a közel száz ezer lakost (melyből 7000 európai), számláló Dakar is ellenállhatatlan erővel vonzza magához a legkülönbözőbb elemeket. Utcain, fedett vásárcsarnokaiban megtelelni a hindut, arabot, morit. Szenegál és Szudán minden fajtáját. Az afrikai fajok iránti érdeklődésnek örömsétálni Dakar utcáin: valóságos etnológiai múzeumot talál ott. Magam is több-kevesebb szerencsével próbáltam eltalálni jói hovatartozandóságukat. A sofőrömeire éppen rábírázoktulkulor. Széles szájából rányillgatja fehér fogorlat s büszkén vállalja magát annak.

A katedrális felé vittem magam. Utközben, mint modern idegenvezetőhöz illik, mulogatja lassan haladó kocsijáról a város nevezetességét: az amerikai konzulátust, a fő kormányzósági épületet, a kereskedelmi kamarat, stb. Előttöm a katedrális Kis család, nem így képzeltem. Akiknek lelkeben a katedrális építésének terve megszületett, azokat az a némes és kegyeletes szándék vezette, hogy méltó emléket állítsanak a fekete birodalomért életükkel fizetett hősöknek. A félsziget olyan helyen szándékoztak megépíteni azt, ahonnan méltóságosan tekint le a végtelen tengerre, figyelmeztetve minden Afrikába indulót: szállj magadba egy percre Afrika vándora, gondold azokra, akik azért alusszák itt álmukat, hogy te veszély és félelem nélkül járhasd utadon. A célt nem nagyon érték el: a tengerrel alig látható. De a családost inkább a kivétel keltette bennem. Valami merész, égbeszékö emlékművet vártam és súlyos tömböt találtam vörös tornyainak és kupolájának szudáni és bizánci stíluskeverékével. Ugy érzem, nem felel meg a francia külletnek, nem szimbolizálja azok hősi lendületét, akiknek némes emléket őrizi. Szerintem ez az emlékmű a francia gyarmatok örökös birtoklásába vetett hitet ábrázolja: itt vagyok, nem mozdulok. Homlokzatán a felírás Afrika halottainak a halás Francia ország. De a családost elfelejteti velem a megindulás, a nevek viselőire gondolok, kiknek csontjai Afrika forró földje zárja jeltelen sírokba.

Harci éretnyekben felmőlt kulculor cícceronem még a közös fehér-fekete háborús emlékműhöz vezet el. Kis szégyenkezés-félett, meg számalmat érzek. Elgondolkozva a gyarmatosítás nehéz problémáin, a francia természettudomány pár év előtti elköltözött világhírű büszkeségének szavai jutnak eszembe: Csak két joglalkozási embernek van joga mások felett ha-

OKTÓBER 6

Emlékezzünk a magyar történelem egyik legmegrendítőbb napjára. 1849 október 6-án a pesti hírhedt Új-épületben szomorú menet vonult végig. Granátosok kíséretében, papra támaszkodva, sápadt szakállas, magas férfi ment a vesztőhelyre. Fején ezüsttel himzett két házisapka. — úgy lépett a kivételesen vadászosztag elé, amely lábhoz tett fegyverrel várta a vezényelőt, hogy végrehajtsa a bécsi kamarilla bosszútól lihegő, halálos ítéletét az első magyar alkotmányos miniszterium elnökén, Batthyány Lajos grófon. A vadászokkal szemben a menet megállt; a hadbíró megegyeszer felolvasta az ítéletet. Batthyány letérdelt, levette a házisapkáját és felkiáltott: Eljen a hazá! Gyerünk, vadászok!

A következő pillanatban eldőrdült a sortűz. Aznap Aradon is működésbe lépett a vértörvényszék és a leverő magyar szabadságharc 13 magyszerezű vezérért végeztették ki. Tizenhárom magyar tábornokot, kiknek fele ugyan idegen bölcsőből került a magyar humuszba, de ennek váráza és asszimiláló ereje naggyá vezérré, vértanuvá avatta őket.

Nagy volt az ő bűnük! Fegyvert mertek fogni a fegyveresen meglámadott magyar alkotmány védelmére. Nagy volt a bűnük, mert számos útközben szélszörták és megszegyenítették az osztrák sereget és amikor a magyar szabadságharc sorsát megpecsételte a bécsi udvar segítségére sőt 200.000 főnyi orosz had, a tizenhárom magyar tábornok nem az osztrák, hanem az orosz sereg előtt tette le a fegyvert. Ennyi vakmerőségért, alkotmányunkhoz és a nemzet sza-

badságához való hűségükért nem maradhatott el az udvari párt kegyetlen megtorlása: a halál.

A magyar történelem megrendítő, tragikus napjára emlékezzünk ma — és velünk együtt emlékezzik az egész világ magyarsága. A mi nemzedékünk már úgy örökölte ezt a nemzeti gyásznapot. Időben messze esik tőlünk és mégis minden esztendőben, ezen a napon megszólal bennünk a múlt és annak minden keserűsége. 1849 október hava vérben áll előttünk. Az aradi Golgotha könnyet jajszótt, keserűséget fakasztott akkor, a szabadságharcban elbukott nép szívében. A huszadik század megtépázott magyar emberének pedig fájó emlékeket és olyan nemzeti gyásznapot jelent, amelyből a magyarság erőt és hitet merít a mai és a holnap küzdelmeihez.

Kegyelettel és hősöknek kijáró tisztelttel tartozunk a szabadságharc minden vértanujának. Azóta más lett Európa térképe, a régi sebek helyén újak véreznek és fájnak, de az emlékezet ma is visszajár a mártírok sírjához. Mert olyan a mi nemzetünk teste, mint Bezeredy kurucvezéré, aki kora ifjúságtól mindhaláláig begyógyulatlan sebeket hordozott. Ezeknek az örök-sebeknek kötését cseréljük október 6-án és megbizonyosodunk belőlük, hogy bár bennünket minden csapás eltalál, álljuk a csapásokat és nyugodtan vállaljuk az ezután jövőket is, mert tudjuk, hogy annak a népnek, amelynek annyira fia tudott ezen éven keresztül vértanuhalált halni, helye van a nap alatt és a Kárpátok koszorúza Dunamedencében. A magyar igazságot sem idő, sem ellenség soha el nem pusztíthatja.

Frenczel Sándor

tükör és üvegcsiszolda

Tábla-üveg nagy raktár
Olcsó ablaküvegezés

Képkeregetés

Nagyvárad, Szt. János utca 48.
Telefon: 19-13

talimat gyakorolni: a szó tágabb értelmében vett tanítónak és a gyógyítóknak. Lássuk, mit tett Franciaország mint tanító és gyógyító a hatalma alatt álló Dakarban.

Számos állami iskolájában az elmúlt év folyamán több, mint négyszáz tanulóit vezettek be a tudás elemeibe. Középfokú iskoláiban képzik azokat a feketéket, akikre az országnak oly nagy szüksége van gyarmatbirodalmának igazgatásában és egészségügyi ellátásában. Ebben a számban nincsenek benne azok a tanulók, akiket a hírhirdetők iskolái foglalkoznak. Az eredménye meg is van ezeknek a hatalmas anyagi áldozatot követelő intézményeknek. A jobb sorsra érdemes afrikai bennszülött kezd lassanként emberhez nem méltó állapotából felemelkedni. Nemcsak Dakarban, de egész Nyugat-Afrikában, sőt idegen felete gyarmatokon sűrűn találkozni dakari iskoláiban felnőtt értékes elemekkel.

Talán nem vagyok elfogult, ha azt mondom, minden civilizáció munkája között egészségügyi szolgálatára lehet legbüszkébb a francia nemzet. Ezek közül hadd említsem meg az európai kórházat, a bennszülött kórházat, a bennszülött anyasághont, két ambulanciát, kilenc, a város legkülönbözőbb pontján elhelyezett dispensárait, vesztelő intézetet, két vándor egészségügyi alakulatot, ezek a környező falvakat látogatják rendszeresen. Végül a poliklinikát, ahol a bennszülöttek ezreit kezelik megelőzéssel. A modern orvosi felfogás a betegség megelőzését, a prevenciót tartja szem előtt. Készségesen fontos ez Dakarban, két olyan könyörtelen betegség, mint a pestis és a sárgaláz hádjában.

Itt essék szó az orvosi iskoláról (Ecole de Médecine Jules Carde), ahol „bennszülött orvosokat” képeznek. Középfokú ismeretek után a helyes fiatal bennszülöttek négyévi komoly orvosi tanulmány után bennszülött orvosi diplomához jutnak. Aztán szétküldik őket az óriási birodalomba, hogy felvegyék a harcot a tudatlanság és betegségek ellen. A legjobbjai jó eredményeket értek el velük. Az európai orvostól olykor még huzódzó természetű nép több bizalommal fordul szíves, de az európai tudás emlőjén felnőtt testvéréhez. Természetesen időközönként európai orvosok ellenőrzik őket.

Az afrikai számos Pasteur-intézetek egyike Dakarban székel. Míg kétszázéveivel az emberek millióit tartja távol a betegségeket és a betegkezelet adja vissza az életnek, addig tudósai hatalmas leptekekkel viszik előre az orvostudományt.

A francia nemzet jogos büszkeséggel tekint vissza a Dakarban eddig elért civilizáló munkájára.

Simon Pál

NAGY-SZALONTA A BOCSKAI-HAJDUK VÁROSA

Irta: Széll Sándor dr.

Nagy Szalonta nevezetes város. Ma már olyan nevezetes már most. Mint mikor volt szabad hajduváros. Benne lakván háromszáz vitézek. (Régi verses krónika)

A múlt századbeli magyar irodalom egyik legragyogóbb alakjának, Arany Jánosnak költészete révén tett szert Szalonta országos hírnévre. A hajdani nagy dicsőség egyetlen mai emléke, az egykori hajdu őrtorony „Csonka torony” név alatt vonult be a magyar irodalomtörténetbe. Arany is, Petőfi is megénekelte.

Amikor a hét magyar törzs hadnagyaik vezérlete alatt az ősi szittyahún örökség birtokba vételére a IX. század derekán a hazában megjelennek a Körösök vidékének ez a része meg lápos és mocsaras terület volt és a fennmaradt helységnevek tanúsága szerint az erdélyi hágókban bejött, a Maros és Körös folyók völgyein felvonul Nyék törzs telepedett meg ezen a vidéken. A Körös mocsaras árterülete a Kalota hegység nyugati lejtőjéig húzódik. A Gyula, Gyula-Varsánd és Gyulató helységnevek a híres erdélyi vezérek, a gyulák egykori szállásbirtokainak emlékét őrzik. S így nyilvánvaló, hogy a Szamos és a Maros folyók között húzódó Kalota hegyvidék (Érchegeység, Bihar, Gyulai havasok, Királyerdő, stb.) gyepűim kívül a Körösvidék is az erdélyi gyulák hatalma alá tartozott.

A Körösvidék mocsaras területét több folyó szelte át, ezeknek egyik legfontosabbika volt a Körösér vagy Keresér (ma Kölesér patak), amelynek partján a mai Szalontától mintegy félóránnyira épült Keresér városa, már korán nagy jelentőségre tett szert. Ettől keletre Szalonta pusztja 1339-ben említtetik „Zalantha” név alatt. Több más biharmegyei (Nagy-Falu, Fekete-Bátor, Told, Gálos-Petri, Megyer, Vadász, Görbed, Szél, Pester, Magyar-Módos, Oláh-Hodos, Oláh Szerf, Miklós, Felső-Szakál, Gyante, Esztár, Olaszi, Homorog) helységgel együtt a Toldiak birtokában van. A Toldiak első okiratilag ismert cselelő 1290-ben említtetik. Körösér ebben az időben a váradi püspök birtokába kerül. 1548-ban tavaszán Erdély és a kapcsolódó keletmagyarországi részek rendjeivel Fráter György Kölesáren tartott országgyűlést, amelyen János király özvegye Izabella is megjelent. Az egykor virágzó város helyét ma már csak egy dombháttal jelzi a Kölesér partján.

Izabella és I. Ferdinánd osztrák császári és magyar király között kötött egyezség révén ez az országrész Ferdinánd birtokába került, akit itt 1552-ben portális összeírást rendelt el. Az összeírásból megállapíthatjuk, hogy

1552-ben Szalonta környékén egykor virágzó falvak lakossága körülbelül ugyanannyi lelket számlált, mint a mai város.

Mint látjuk, Szalonta ekkor még kicsiny erdőháti község és akramélyik körülötte fekvő és ma már nagyobb részt lakatlan pusztahely jónál több házbéllyel és lakossal bírt. A török ismételt és igen gyakori dúlása következtében mindenkinek a virágzó városoknak a lakossága csaknem teljesen elpusztult vagy elhurcoltatott és csak igen kis része tudott visszatelepüdni a török háborúk lezajlása után, mint pl. a Nagyfaluból származó Arany család, amely családnak elei 1634 május 10-én I. Rákóczi György erdélyi fejedelemtől nemességet kapnak és visszatelepüdnék Szalontára.

Bocskai István szabadságharcai fordulópontot jelentenek a szalontai vidék történetében is. Bocskai István a császáriak ellen folytatott győzelmes hadjáratai és a bécsi béke után a magyar seregekben résztvevő bátor hajdukat nemességre emelte és keletmagyarországi részekben telepítette le. Így Kassán 1606 március 16-án keletkelevelében 300 hajdúvitét, akik a magyar seregek diadalát nagyban elősegítették nemességre emel nekik díszes címert adományoz (egyik legérdekesebb elbeszélő városi címerünk) és nekik adományozza Körösér városát, valamint a környező pusztákat. Ugyanakkor Szalonta akkori földesurától Toldi Györgytől 16 évre bérbeveszik Szalontát, majd 1625-ben 1200 tallérért véglegesen megvásárolják, azzal a kötelezettséggel, hogy a Toldiak egykori jobbágysai szabadon Szalontára költözhetnek. A hajdunemesek és a jobbágysok között támadt perren először a szalontai hajduhadnagyi szék megválasztása a megyei törvényszék kezébe.

Bethlen Gábor erdélyi fejedelem megerősítette a szalontai hajdunemesek birtokait és egyezkedés alapján a 300 családú városi szék megválasztásáig az u. n. Bethlen katalógisták, akik ekkor már mintegy 40.000 hold föld birtokot gazdálkodtak, 1652-ben a Város Várad elgálasára indul, a fejedelem parancsára a férfiak aborba mennek, Szalontát és a többi elhagyott helyeket felgyújtják, a gyermekek és nők pedig a szabolcsmegyei Békény községben húzódnak meg. Negyven évig tart a nagy futás, amely alatt a férfiak nagy része a különböző csatákban esik el, míg negyven család tér vissza Szalontára Várad felszabadítása és a török elűzése után akik 1695-ben újra községet alkítanak. Ezenkívül nagy számban települtek be azonban már ettől kezdve idegenek is.

A szalontai hajdunemesek Szalontán megerősített város volt, amely a környékbeli kastélyok és várak mellett 1640 táján épült. Ez a vár képezte tulajdonképpen Szalonta gyors fejlődésének titkát, amelynek oltalma alá szívesen húzódtak a környékbeli lakosok is. Ma már csak az egykori őrtorony csonkja látható nemiképpen restaurálva. Kívánatos volna Szalontára várának egykori őrtornyát eredeti alakjában restaurálni és a környékbeli telkek felvásárlásával, vagy adományba vevésével körös-körül parki-

Kerékpárok

a német ipar remeke, Puch gyártmányu, gumival felszerelve, gyári áron darabonként kaphatók
Dr. Barta Andrásné
gumiáru nagykereskedő Nagyvárad Rákóczi-ut 7.

rozva idegenforgalmi érdekességgé kiképezni, ami a város érdekességei az egész országban nagyban növelné.

A szalontai hajdunemesekre a török 1745-ös utáni szomorú napok varázsáig hiába rós, meg a Diploma Leopoldinum a hajduk kiváltságait. Eszterházy nádor mégis királyi adományokkal megajándékozta a hajduk birtokait. A hajduknak egyveresen kell ellenállni és megakadályozni a beiktatást. Az új lakosokkal sok baj van. A hajdunemesek földesuri jogokat akarnak gyakorolni felettük, aminek azok ellenszégülnek egymás házait gyújtogatják. A hajdunemesek panaszt tesznek a megyénél, káptalannál. A megye igyekszik igazságot tenni.

Mária Terézia alatt a szalontai hajdunemesek is résztvettek a nemesi felkelésben Beóthy Mihály kapitánysága alatt.

Mária Terézia 1745-ben örök adományképpen Eszterházy Pál Antal hercegnek adományozza többek között Szalonta városát is. A beiktatásnak a szalontai nemesek ismét fegyverrel állnak ellen. De Jeszenák mesterkedése révén mégis csak kiforgatják a szalontaiakat vagyonukból. Sőt 1754-ben a vármegye is a Szalontaiaknak adott összes kiváltságlevelek eldobását és megsemmisítését rendeli el.

Az ügyből hosszas pereskedés az u. n. „hajdonikális” per lett, amelynek az 1848. évi törvények vetettek véget. Igaz, hogy közben a hercegi uradalom is egyezséget ajánlott és Szalontát olcsón juthatott volna az u. n. regale-jogok birtokába. A nagy Szilágyi Dezso atyja, Szilágyi Lajos védte a város igazát. De mivel a szalontaiak mákacsul ragaszkodtak egyes dolgokhoz, később lemondott a védlemről. Később vétel útján Tisza Kálmán, Móricz Pál és Lovassy Ferenc léptek az Eszterházy uradalom örökébe, akiktől azután drága pénzen meg a város vásárolta meg a regale-jogokat, sőt az urházi torben is egyezsége volt köntelen lépni. Ezen a pénzen az összes Szalontai körül fekvő Eszterházy javak megvásárolhatta volna Szalontai város a f. ha az üresfejű, nagybanzó népvészörkre nem hallgat, ma az ország egyik leggazdagabb városa és legnagyobb földesura lehetne.

A csapások is gyakran meglatogatták a várost. 1812-ben árvíz, 1847-ben tüzvész pusztította el csaknem teljesen. De ismét felvirradtak napjai. 1906-ban már nagyvonalúan és dícséretreméltó keretek között újjáépítette meg Bocskay adományának 300 évfordulóját. Ugyanakkor a város megfestette Bocskay István életnagyságú képét és a szalontai hajdunemesek címérét 2500 forintért. De ekkor Arany János révén már országos híre volt a városnak.

A nyomorúságos trianoni húsz esztendő nagyon elsorvasztotta a város nagy területtel megindult életét. Az élet azonban lassan visszatér a régi mederbe, mindenki bizakodó és reménykedő. Dicső történelmi kultúrából akar megleteni a város lakosságát, a jövő nagy feladatainak megoldásához tudatván, hogy Nagyszalonta igaz aranykora most következik.

Az országos önállósítási alapból létesült.

Kovács Sándor

divatáru üzlete Nagyvárad, Rákóczi ut 25 szám alatt
Legelőnyösebb beszerzési forrás

Női- és férfi szövelekben Mosó vászon és bélés árukban, paplanokban nagy választék
Selyem ülönlegességek raktára

Jóminőség!

Szabott árak!

Megbízható árú!

Macjalaky Tibor:

Nyíra az Érmelléken...

Székelyhid, október hó.

Mindenütt jó, de legjobb otthon... Ennek a szép magyar közmondásnak az ütemei kattognak, dübörögnek bele az érmelléki vonat kerekeinek egyhangú zakatolásába, amikor hosszú hónapok után, izmaimban a jól végzett munka edzettségével, arcomon a pesti, dunántúli, bihari szilágysági nap tűzének barnaságával — újra kényelmes civilben hazafelé igyekszem. Szép volt mindenütt, ahol jártam, hiszen édes Hazánkat annyi pompával áldotta meg a Teremtő... Szép volt mindenütt... de valahogy sehosem járta át olyan édes melegség szívemet, mint most, amikor a hullámshátú, szüretre készülő érmelléki dombok aljában újra végigsímogathatom szemeimmel az ismerős pajtákat, fákat, bokrokat, nádasokat és kukoricatáblákat... Oly jól esik hallani az ismerős állomások nevét — és mint valamikor diákkoromban — újra számolni, vajjon hány állomás van még hazáig...

Erdemes volt messze elmenni, hosszú hónapokig távolmaradni, hogy megfürdethesse lelkét az ember a hazatérés örömeinek boldog érzésében. Erdemes volt messze elmenni, azért is, mert visszatérve nagy összegében láthatja az ember a húsz esztendő benuháztatás után megindult magyar élet lüktető ütemének elért eredményeit. A háború nyomásztó gazdasági kihatásai ellenére az emberek tele vannak tervekkel, reményekkel. Új pályákon új egzisztenciák indultak s bármennyire komor is a jelen: a jövőben most már szüntül hisz mindenki s teljes hittel építenek, alapoznak is erre a boldog jövőre. Valahogy meggyorsult az élet üteme s a húsz esztendőig guzsbakötött izmok, most a régi mulasztást is pótolni akarva, feszülnek munkára. A kábító mozdulatlanságot — lüktető élet váltotta fel mindenütt... S ez az egészséges, meggyorsult munka-ütem magával sodorja azokat is, akik talán nem akarják észrevenni, hogy megváltozott körülöttünk a világ...

Csak rövid s amellet nehéz esztendő telt el mindössze a fel szabadulás óta s amiről ez a vidék még álmodni sem mert; már valóság-gá vált: A messze földön hírhedt útnak csúfolt, tengelytörő kátyuk helyén ma már síma nyilegyenes műút fut végig s ott, ahol még négy ökrös szekérnek is gondot okozott a közlekedés, most karcsu gépkocsik suhannak, nesztelenül. Hangos doberés, kiabálás helyett, szorgos munka folyt itt a letelt esztendő alatt, szorgosabb munka, mint bármelvik visszatért megyében. Benzinkutak nőttek egyszerre az útszéli itatók helyén s ahol valamikor kinevették azt, aki a sártengerben kerékpárra merészkedett ülni:

ma gombamódra szaporodnak a kerékpárosok. Sokat, nagyon sokat jelent az útépités ennek a gabona gyümölcs és bortelemelő vidéknek, hiszen a szállítási nehezégek miatt eddig csak a közvetlen közeli városokra volt utalva s esztendőnkön át saját zsirjában fulladt meg az Érmellék.

Bogárhátú, nádfedeles kis ház állott velünk szemben az út mentén s két égnektörő, hatalmas karcsú nyárfa. Igaz, hogy nem is a mi udvarunkban állott a két nyárfa, de azért mégis annyira hozzártartozónak éreztem őket, mintha csak a miénk lett volna. Hány hosszú nyári estén ültem házuk előtt a dohányvirágillatú kis kertben s hallgattam némán a két nyárfa leveleinek titokzatos zizegését. Előttek nyultak kicsiny csemetéből hatalmas fákká s olyan büszkén mutogattam minden vendégünknek: nézd a mi két nyárfánkat! S ha úgy messze voltam, távol, idegenben, valahogy el sem tudtam képzelni utcánkat, házunkat a két nyárfa nélkül... S most, hogy hosszú hónapok után dobogó szívvel újra befordultam az ismerős saroknál, egyszerre földbegyökerezett lábam s úgy szívenütött valami: kivágták a két nyárfát! Kivágták a nyárfákat s lebontották a Rozál néni bogárhátú kis házat is. Hiába új élet, új remény. Kellott a műútnak a Lely... És este hiába illatoztak a dohányvirágok hiába ültem kis kertükben a régi helyen... Két szememmel a két nyárfát kerestem, míg minden el nem ködösödött előttem... S tudom könny fog csordulni szememből mindig valahányszor s bogárhátú kis házra s a két nyárfára visszagondolok.

Bár még most érleli szüretre a szőlőgerezdeket az októberi napsugár — a szüreti bálát már megrendezték fatornyos hazámban. Régi hagyományossággal kocsikáztak, lovagoltak végig a magyarruhás párok

Biztosító intézeti díszközgyűlés

Nagyvárad. A Biztosító Intézetek Országos Szövetsége és a Magyar Biztosítástudományi Társulat tegnap este tartotta meg a Kereskedelmi Csarnok nagytermében díszközgyűlést amelyen a hatóságok képviselői és nagyszámú közönség vett részt.

A díszközgyűlés a magyar hiszek-eggyel kezdődött. Ezután tartotta meg Horváth Árpád vezérigazgató megnyitó beszédét. A díszközgyűlés propaganda beszédét dr. Gebhardt Domokos m. kir. kormányfőtanácsos, a Bizt.

az utcákon s most először nem kellett attól félni, hogy bokrétaikat, virágjukat s magyarruháikat letépi az oláh csendőr. Lent a piactéren szorgos kezek hordják, illesztgetik a szétrobantott román erődökből hordott termásköveket. Bevonulási emlékműt, országzászlót emelnek a „nicsóbráz-dás” kövekből. Nagy ünnepségre készül Székelyhid. A járáshoz újra vizsztatért Nagylétától kapnak Országzászlót s az ünnepélyre József főherceget, a bihari bakák édesapját is várják. S a készülő emlékmű mögött furcsa ellenhatásként: ott emelkedik a soktornyú vakolatlan oláh templom. Vajjon mi lesz ezzel a templommal s a többi színmagyar bihari, erdélyi község oláh templomaival?...

Nagyvásárt is végigtapasztaltam szűkebb hazámban s örömmel láttam, hogy a hatalmas arany ár-emelkedés ellenére is vásárolnak az emberek. Forgatják a pénzt, nem rakosgatják halomba a ládafiába Szörnyű gondot okozott, főként a legényeknek, hogy a mézeskalácsos ezuttal elfelejtette meglátogatni a székelyhidi nagyvásárt s nem tudtak illó módon tükrös mézeskalácsszívet venni választottjuknak. Vásárlás nélkül pedig nem maradhattak a leányzók. Így hát más megoldás híján gyönyörű színes, bádógból való — motorkeréppárral lepték meg a piruló hajadont. Hiába, ez a fránya civilizáció, vagy minek is nevezik: keresztülgázol a mézessziveken.

Zsidónak nem dolgozunk! Ezt a nagybetűs nyomtatott táblát láttam az egyik székelyhidi szabómester kirakatában s valamennyi keresztény üzlet ajtaján, ablakában kirakatában ott a felírás: *Keresztény cég. Ill. dolgoztass. Ill. vásárolj!* És a felírások mellett ott az új Európa jelvénye, a diadalmas „V” betű. Melfatást minek fűzni ehhez. Elégtétellel vettem tudomásul, hogy a különben nehezen meggyőzhető, mindent alaposan meggondoló érmellékiek most megértették az idők sürgető szavát s nem akarnak lemaradni az új Európa, a boldog magyar jövő felépítésére indult vágatáiramú, nehéz, de eredményekre vivő munkából.

OSZ elnöke mondotta. Beszédében rámutatott a biztosítás nemzetgazdasági fontosságára és nemzetnevelő erejére. Ugyancsak ő osztotta ki a kitüntetett ügynököknek a díszokleveleket.

Biharmegyében hárman kaptak ily díszoklevelet. Könyves Kálmán ref. lelkész, biharszentjánosi lakos, Erdős Bálint gazda, bárándi lakos és az agastyán Eszanyi János gazdálkodó, körösszegapáti-i lakos.

Dr. Gebhardt Domokos beszéde után Horváth Árpád mondott köszönetet az előadásért és a megjelentekért a biztosítás gyakorlati hasznáira figyelmeztette. Zárószavakat mondott Dr. Olasz Vilmos, a Kereskedelmi és Ipar-kamara főtitkára.

A díszközgyűlésen alakult meg a Biztosító Fiókfőnökök Asztaltársasága, amelynek Kenéz Sándor lett az elnöke, Cselleng Jenő, Mátray Árpád és dr. Bertényi Rezső a társelnöke.

elegancia...
kényelem...
nemes formák...
PAPP MARGIT
berendezés
a Székely és Réti Erdélyrészi
Butorgyár r. t.
butoraival
Kiállítás: Rimanóczy-u. 8.

A jövő hét elején 3 vagon zsir érkezik Varadra

Nagyvárad. A közellátási miniszter értesítette a város vezetőségét, hogy Szegedről három vagon zsirt utalt ki Nagyváradnak. A küldeményt szombaton indítják el és az a jövő hét elején érkezik meg.

A zsir kiosztására nézve úgy határozott a polgármester, hogy egyenlő fejadagot állapítanak meg és abból lehetőleg mindenkinek juttatnak. Erre vonatkozóan dr. Kazik István, a közellátási hivatal vezetője javaslatot tesz a polgármesternek. A város vezetősége egyébként hirdetményben tájékoztatja a város közönségét az igénylés módozatairól.

Textil, szövő, kötő és rokonipari munkások értekezlete

A Nemzeti Munkaközpont textil-, szövő-, kötő-, kelmefestő-, kalapipari munkások és munkások nagyon fontos szakmai ügyek megbeszélése végett f. hó 5-én, vasárnap délután fél 4 órára összejövetelt tartanak, amelyre kérjük, hogy minden érdekelt dolgozó okvetlen jelenjen meg a Munkás-Otthonban.

A fésű és celluloid szakma értekezlete

A Nemzeti Munkaközpont fésű és celluloid szakmai csoportja f. hó 5-án hétfőn este fél 7 órai kezdettel fontos ügyek megbeszélése végett a Nemzeti Munkaközpont székházában értekezletet tart, amelyre pontos megjelenést kér a Nemzeti Munkaközpont titkársága.

A Nemzeti Munkaközpont timáripai csoportja kedden este fél 5 órai kezdettel szakmai megbeszélést tart a Munkás-Otthonban, amelyre kérjük minden timáripai dolgozónak a pontos megjelenését.

Felhívás a vendéglátóipar összes munkásaihoz és munkavállalóikhoz

Nagyvárad. Saját tud. A Nemzeti Munkaközpontba tömörült vendéglátóipari munkások szakcsoportjának elnöksége felhívást intézett a váradi vendéglátóipari munkaadókhoz. A felhívásban arra hívja fel figyelmüket, hogy adják ki alkalmazottaiknak a törvényes fizetett szabadságot. Egyben arra is figyelmezteti a felhívás a munkavállalókat, hogy a heti 24 óras szabadnapot adják meg és tartsák be a napi 10 óra, illetve heti 62 óra munkaidőt. Tudatja a felhívás a munkavállalókkal, hogy a továbbképző tanfolyam megindul számukra. Jelentkezni lehet a szakcsoport titkári hivatalában.

Mielőtt szörmet, bundát vásárol,
keresse fel

Halász Imre szücs üzletét

Nagyvárad, Kazinczy Ferenc utca 4. Telefon: 18-90.
Külföldi szörmekben, kész bundákban nagy választék.
Javításokat, alakításokat pontosan szolid árak mellett vállalok.

H I R E K

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
NAGYVÁRAD,
 SZILÁGYI DEZSŐ-UTCA 5 SZÁM.
 Telefon: 12—27.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre 30
 félre 15, egy óra 2.50 pengő
 Postatakarékpénztári csekk számlánk
 száma: 72.301.
 Kéziratokat nem adunk vissza.

**BESZÉDET MONDOTT A SZENT-
 ATYA.** Vatikánvárosból jelentik
 (Stefani) A Szentatya pénteken dé-
 előtt nyitotta meg a Rota Kongregá-
 ción új törvénykezési évét. A megnyi-
 tó ülés a pápai palotában folyt le. —
 Beszédet mondott a házassági szent-
 ségről és céljaiól az örök egyház
 elveinek alapján. (MTI)

OKTÓBER 6. A SZÉKESEGYHÁZBAN
 Az aradi vértanúk halálának nap-
 ján a Székese gyházban gyászisten-
 tisztelet lesz hétfőn délelőtt 10 óra-
 kor. A gyászistentiszteletet Molnár
 Kálmán prelátnak-kanonok végzi. A
 szertartásra meghívták a katonai és
 polgári hatóságok képviselőit is.

A Nagyváradon lakó aradiak kép-
 viselője lapunk útján kéri az összes
 aradiakat, hogy ezen a gyászisten-
 tiszteleten minányóan jelenjenek
 meg.

**OKTÓBER HATODIKI UNNEPÉSG
 A PREMONTREI GIMNÁZIUMBAN.**
 A nagyváradai premontrei gimná-
 ziumban hétfőn október hatodikán
 reggel 8 órai kezdettel iskolai ünne-
 pesség lesz, az aradi gyásznap alkalmá-
 ból. Az ünnepségen szívesen látják a
 szülőket és az érdeklődő közönsé-
 get is.

**OKTÓBER 6-IKA HIVATALI SZU-
 NET.** Nagyvárad. Saját tud. A belügy-
 miniszter köreleletet adott ki,
 amelynek értelmében október 6-ika,
 az aradi vértanúk emlékünnepe hiva-
 talt szünnap. Egyben közöljük a
 nagyváradai pénzintézetek október hó
 6-án zárva tartanak.

AZ ÉLETBIZTOSÍTÁS számtalan
 módoszataiból mindegyik kiválaszthat-
 ja a körülményeinek, vagyoni helyze-
 tének legmegfelelőbbét. A legolcsóbb
 haláleseti biztosítással is elháríthatja
 szerettei felől azt a veszélyt, nélkü-
 lözést, melyet halála jelent számukra.
 De ha gazdag és vagyont hagy örö-
 köseire, akkor is szükség van az élet-
 biztosításra. Az örökösödési illeték
 nagy összege miatt utódainak talán el-
 kell prédálniuk a rájuk hagyott há-
 zat, földet egész élete munkájának
 eredményét. Mentse meg őket ettől
 egy életbiztosítással! Az 1857-ben
 alapított, legrégebb magyar biztosító
 magánvállalat, az **ELSŐ MAGYAR
 ÁLTALÁNOS BIZTOSÍTÓ TÁRSÁ-
 SÁG** (központja: Budapest, IV. Vigá-
 dó-tér 1.) helybeli főigazgatója il-
 letve képviselője készséggel ad fel-
 világosítást minden biztosítási vonatko-
 zású ügyben.

AZ ORSZÁGZÁSZLÓ előtt októ-
 ber ötödikén a magánbiztosítók és
 kereskedelmi alkalmazottak szakmai
 szervezete első örszakasza áll díször-
 séget. Október hatodikán, hétfőn a
 Nagyváradai Tűzharcos Szövetség.

**A TIMÁRI PARI SZAKMA MEG-
 BESZÉLÉSE.** A Nemzeti Munkaköz-
 pont timáripari csoportja kedden este
 fél 5 órai kezdettel szakmai meg-
 beszélést tart a Munkásokotthonban,
 amelyre kérünk minden timáripari
 dolgozónak a pontos megjelenését.

**MA KEZDŐDOTT MEG A XXIX.
 KATOLIKUS NAGYGYÜLÉS.** Ma este
 harangzúgás jelzi az egész országban,
 hogy Budapesten kezdetét vette a
 XXIX. Országos Katolikus Nagygyü-
 lés. A Nagygyűlés első napjának,
 szombatonak nagyobb eseményei dél-
 után 4 órakor az egyetemi és főisko-
 lai ifjúsági díszgyűlés a Vigadóban.
 Délután 4 óra 30 perckor a leányifju-
 ság díszgyűlése a Magyar Művelődés
 Házában. Délután 5 órakor a Kato-
 likus Irók és Hirlapírók az Apponyi-
 téren megkoszorúzzák a Pázmány Pé-
 ter szobrát. Délután 5 órakor a Kato-
 likus Hölgyek Sajtóegyesületének is-
 merkedése a Horánszky-utca 20. sz.
 alatt és ugyanebben az időben a Ka-
 tolikus Legényegyletek elnöki érte-
 kezlése a Rottenbiller-utca 20. szám
 alatt. Este 6 órakor a katolikus irók
 és hirlapírók a Középponti Katolikus
 Körben (IV., Molnár-utca 11. sz.) a
 film megretormálásáról tanácskoznak,
 míg végül este 7 óra 15 perckor a
 Dolgozó Ifjúság tart műsoros estét a
 magyar Művelődés Házában. A Nagy-
 gyűlés rendezősege ezután is értesíti
 a vidékről felutazókat, hogy vasuti
 igazolványukat szombattól kezdődő-
 leg egészen október 7-ig bezárólag
 minden reggel 9 órától este 8 óráig
 az Actio Catholica központi irodájá-
 ban (Budapest, IV., Ferenciek tere 7),
 valamint október 5-én, vasárnap, ok-
 tóber 6-án, hétfőn és október 7-én,
 kedden a Fővárosi Vigadóban a
 Nagygyűlés három nyilvános ülésé-
 nek színhelyén bélyegzik le.

Nagyvárad tanárok előléptetése

A Magyar Távirati Iroda jelenti:
 A kormányzó a vallás- és közoktatás-
 ügyi miniszter előterjesztésére Ke-
 gyes István nagyváradai, Kovács
 László nagyváradai, Varga Alfréd
 nagyszalontai állami gimnáziumi
 ideiglenes rendes tanárokat az állami
 középiskolákban a velük egy tekin-
 tet alá eső többi tanár részére megá-
 lapított és a hatodik fizetési osztály
 első fokozatának megfelelő 12-ik fi-
 zetési fokozatba, Diószeghy László
 nagyváradai állami gimnáziumi ideig-
 lenes rendes tanárt, a hatodik fizetési
 osztály második fokozatának meg-
 felelő 11-ik fizetési fokozatba kine-
 vezte.

ESKÜVŐ. Hornung Lajos hencidai
 malomtulajdonos leánya: Margit és
 Henning József városi számellenőr
 október 5-én este 7 és fél órakor tart-
 ják esküvőjüket a helybeli premon-
 trei templomban. Minden külön érte-
 sítés helyett.

**TEXTIL SZÖVŐ, KÜTŐ ÉS RO-
 KONIPARI MUNKÁSOK ÉRTEKEZ-
 LETE.** A Nemzeti Munkaközpon-
 t textil, szövő-kötő, kelmefestő, kalap-
 ipari munkások és munkásnők na-
 gyon fontos szakmai ügyek megbe-
 szélése végett f. hó 5-én, vasárnap
 délután fél 4 órára összejövetelt tar-
 tanak, amelyre kérjük, hogy minden
 érdekelt dolgozó okvetlen jelenjen
 meg a Munkásokotthonban.

Egy elkényeztetett gazdag lány és egy őszinte mérnök szerelmi
 története a

VÉGRE...!

Főszerepben: Muráti, Páger, Turay, Mály, Bilicsi és a kis
 Makkai Lacika.

A teljesen átalakított, átépített, modernizált és fővárosi kényelemmel
 berendezett **Casínó Filmszínházban** nvító diszműsor.

Munkálatok befejezése miatt nyitás a következő héten.

GIERLING JÁNOS egyike volt a
 nagyváradai kereskedővilág felettébb
 érdekes jelenségeinek. Ezt az előre-
 látó szász férfiut az a meggyőződése
 hozta Nagyváradra, hogy küszöbön
 áll a revízió. Érzésvilága az akkori
 román viszonyokkal szállt szembe.
 amiként ma a zsidó kereskedelem tér-
 hódítása ellen küzd. A történelmi for-
 dulat után a magyar hatóságok felfi-
 gyeltek reá és ezeknek bölcs és belá-
 tó segítésége tette lehetővé, hogy egy
 keresztny törekvő, fiatal kereskedő
 a mai gazdasági viszonyok bonyolult-
 sága mellett is kiépíthette vállalkozá-
 sát budapesti céggé, amely óra-, ék-
 szer és drágakő (brilliánsok) behoza-
 talával foglalkozik nagyban.

**A FÉSŰ ÉS CELLULOID-SZAKMA
 ERTEKEZLETE.** A Nemzeti Munka-
 központ fésű és celluloid szakmai cso-
 portja f. hó 6-án, hétfőn este fél 7
 órai kezdettel fontos ügyek megbeszé-
 lése végett a Nemzeti Munkaközpont
 székházában értekezletet tart, amely-
 re pontos megjelenést kér a Nemzeti
 Munkaközpont titkársága.

A KATOLIKUS LEGÉNYEGYLET
 október hatodikán este fél kilenc
 órakor rendes gyűlést tart. Gyűlésün-
 ke október hatodikáról való megem-
 lékezéssel egybekötve fogjuk meg-
 tartani. A gyűlésen való megjelenés
 minden rendes és rendkívüli tagnak
 kötelező *Igazgató.*

„Bafisa” csempekályhák Nagyvárad,
 Szilágyi Dezső-u. 3. Telefon 17-76. 40-50 % fűtőanyag
 megtakarítás. 1—2 év alatt önmagát fizeti vissza.
 Szerelés — Atrakas — javítás Hardtmuth rendszer!

**Elhalasztották a La Manche
 csatornai fegyverszünetet.** Lon-
 donból jelentik: Londoni jelentés sze-
 rint az angol hadügyminiszterium
 hivatalosan közli, hogy elhalasztották
 a szombatra tervezett fegyverszüne-
 tet a La Manche csatornában, mert a
 3000 súlyosan sebesült hadifogoly ki-
 cserélése később történik meg.

**Brauchtitsch vezérőrnagy hat-
 van éves.** Berlinből jelentik.
 (NTI) Brauchtitsch vezértábornagy, a
 német hadsereg főparancsnoka, októ-
 ber 4-én ünnepli 60-ik születésnap-
 ját. Az érdemdús katona a múlt év-
 ben márciusban ünnepelte katonai
 szolgálatának negyvenedik évforduló-
 ját (MTI)

Ha nincs kedve

egy nyolcad sorsjegyért 3.50-et, egy
 negyedért 7.—, egy félért 14.—,
 vagy egy egészért 28.— pengőt ál-
 dozni, akkor nyugodjék bele, hogy
 egy fillért sem nyerhet az osztály-
 sorsjáték hatalmas nyereményeiből,
 amelyek összege: több mint tizmil-
 lió pengő.

ORVOSI HIR. Dr. Kiss Zoltán volt
 fogászati klinikai orvos, fog-, száj- és
 állomestbetegségek szakorvosa kato-
 nai szolgálatából hazatérve, rendelé-
 sét újra megkezdte Hitler Adolf-utca
 11. szám alatt. Fogad délelőtt 9—11-ig
 délután 5—7-ig.

**Mérnökök és építészek érte-
 kezlése.** A „Magyar Mérnökök és
 Építészek Nemzeti Szövetségének
 Nagyváradai Fiókjá” október hó 5-én
 vasárnap délelőtt 11 órakor a Kato-
 likus Kör helyiségében megbeszélést
 tart, melyre azon Bajtársakat is
 meghívjuk, akik az anyaegyesületbe
 nem Nagyváradon léptek be, hanem
 előbbi állomáshelyeiken. Tárgysoro-
 zat: 1. Az anyaegyesület tárgysoroza-
 tának ismertetése. 2. Az időközben
 felvett új Bajtársak üdvözlése. 3.
 Alapszabályzat szerint a jegyzői tisz-
 tés betöltése. 4. Kamarai ügyek. 5.
 Az állandó összejövetelek ügyének
 megállapítása. Elnökség.

Elitelték Vágó Pál

Budapestről jelentik: (MOT) A tör-
 vényszék Kovács-tanácsa egy órás ta-
 nácskozás után hirdetett ítéletet Vágó
 Pál ügyében. A törvényszék bűnös-
 nek találta Vágót erős felindulásban
 elkövetett halált okozó súlyos testi-
 sértés büntetésében és ezért tíz hóna-
 pi börtönre ítélte. A letöltött vizsgá-
 lati fogsággal két hónapot kitöltöt-
 tnek vettek. Az indokolásban a bíró-
 ság kimondja, hogy a vádlott tettét
 erős felindulásban követte el, amit a
 jogtalan támadó fellépése váltott ki
 belőle. Az elitelt megnyugodott. Az
 ügyész és a védő fellebbezett.

A törvényszék végül dr Zeöld
 Imre indítványára szabadlábra helyez-
 te a vádlottat.

NYILTÉR

250—600 HP-ig Diesel motorok-
 kat elektromos generátorral
 közvetlenül kapcsolva, keres-
 megvételre nagy iparvállalat. —
 Ajánlatokat kérjük „Acél” jeligé-
 re a kiadóba, tulajdonostól ma-
 gától.

**Hirdessen
 Magyar Lapokban**

Izletes konyha,
 menü rendszer a

„MÁTYÁS”

söröző és étteremben
 Szilágyi Dezső-utca 5.

Éjjel 3-ig nyitva.

Eppen ideje már...

Sürgősen befejezik a tanítók házának és a tanonc otthonnak építési munkálatait

Dr. Patzkó Elemér eredményes közbenjárása a kultuszminisztériumban

Nagyvárad. Dr. Patzkó Elemér országgyűlési képviselő közbenjárta a vallás- és közoktatásügyi minisztériumban a nagyvárad Sztaroveszky-utcai iparos tanonc-otthon félbenmaradt épületének továbbépítése ügyében, amire tudvaleg külön-böző okokból a nyár folyamán nem kerülhetett sor.

Patzkó Elemér közbenjárására a kultuszminiszter 190 ezer pengőt utalt ki erre az évre a tanoncotthon befejezésének munkálataira, míg a jövő évre 250 ezer pengőt vett előirányzatba ugyanerre a célra.

Néhány nap múlva már meg is kezdik az iparosmunkák vállalatbaadását és értesülésünk szerint a jövő évben fog sor kerülni a hatalmas épület levakolására és esetleg végleges befejezésére. Aminek rendkívül jelentősége lesz a város iparos utánpótlása érdekében.

Nagyvárad. A biharmegyei tanítóegyesület kérésére dr. Patzkó Elemér képviselő megnyerte a kultuszminisztérium illetékes ténylezőinek hozzájárulását ahhoz, hogy a nagyvárad Tanítók Háza, amely több, mint egy évtized óta befejezetlenül áll a Kórház-utca és a Fetófi utca sarkán, végre át-

adható legyen rendeltetésének. A minisztérium 100 ezer pengő kiutalását ígérte meg a félbenmaradt épület befejezésére a tanítók egyesülete azonban 200 ezer pengőt lát szükségesnek ahhoz, hogy az épületen még szükséges munkálatok elvégezhetők lehessenek. A minisztériumban hajlandóság

mutatkozik ennek az összegnek a kiutalására is, de azzal a kikötéssel, hogy a Tanítók Házában majd az erdélyi magyar szórványokról származó gyermekek bizonyos számáról is gondoskodás történjék majd.

A biharmegyei tanítóegyesület, amely ma a csónka biharmegyei és a visszatért biharmegyei terület tanítóságával együtt mintegy 1300 tagot számlál, bizonyára a magáéva fogja tenni a minisztérium elgondolását. Noha, mint értesülünk a kultuszminisztérium erdélyszerte 12 internátust fog felállítani az erdélyi magyar szórványokból származó elemi és középiskolai növendékek elhelyezésére s erre vonatkozólag már el is készültek a tervezetek.

Színház-Művészet

Az első honvéd kívánság hangversenyt az olasz, német és finn rádió is közvetíti

Oktober 12-én rendezik meg első kívánsághangversenyt a magyar rádió. Ekkor közvetítik a Magyar Művelődés házából azt a hangversenyt, amelyet a honvédelmi minisztérium tagjainak kívánságára rendeznek meg, olyan számokból, amelyeket a frontokon küzdő honvédeink kértek.

Helek óta érkeznek már a tábori levelek és levelezőlapok a Rádió igazgatóságához, ahol Salacz Tibor titkár végzi a beérkező kívánságok

csoporthozását. A legtöbb honvéd régi szép magyar dalokat akar hallani a rádióból, — mások pedig modern slágerekre vágyanak messze Ukrajnában.

— A „Szeret-e még, csak annyit mondjon” kezdű dalt játsszák el a kedvemért, kérem szépen, — írja katonás betűkkel egy fiatal zászlós s meg is okolja, mérli pont ezt a nótát akarja hallani: most lesz a felesége huszonkettedik születésnapja és tavaly ilyenkor ezt a nótát énekelte neki, személyesen...

Különös kívánsága van ennek a szakaszvezetőnek — csóválja a fejét nevelve Salacz titkár és odamutatja a levelezőlapot: azt szeretné, ha Csór Laci, a falujabeli cigányprimás játszana el valami magyar nótát a rádióban, „csak úgy, mint tavaly ilyenkor húzta a legénybúcsún...”

Az ukránai legergőpáncos-oszlop tisztjei és legénysége, akik „keresztül-kasul bolyonganak Ukrajnában”, „A kis kíváncsi kacsa” című újabb-keletű nótát szeretnék hallani. Kívánnák a levélből persze az is, hogy miért költik magukat éppen ehhez a dalhoz: minden gépkocsijukon „sárgával festett kis kacsa hápop”.

Természetes, hogy a kívánság hangverseny rendezősége a lehetőség szerint minden kívánságot teljesít s ez a hangverseny lesz az idei év legérdekesebb koncertje. A Rádió kis táskarádiókat küld a frontokra, amelyekben nagyszérien lehet majd hallani a hangversenyt, amelyet egyébként a német, olasz és finn rádiók is közvetítenek.

A Becskereki menyecske

Erdélyi Mihály nyári operettjét, a Becskereki menyecske-t mutatta be a Szigligeti Színház operettgyűjtése, örömdetesen télt ház előtt. A színház kitélt magáért: Útő Endre új diszletei

Burgonya

Hagyma, fokhagyma szükségletét idejében szerezze be. A legolcsóbb napi áron szállít

Tóth

gyümölcs- és zöldségkereskedése Nagypiacfé.

művészek, eseményt jelentenek. A szép kerületben színészeink jó kedvvel játszották énekeltek és táncolták a tipikusan nyári, még tipikusabban pesti és Erdélyi Mihály-féle revüszerepeit. Jurik Julcsi, Bartók Julia, Koltay Aranka, Körösy Juci, Delly, Sármasz, Kozma, Sojmosy és Bereng álltak a darab élén, minden szívek, ének- vagy táncszámuk zajos derűltséget és taposó aratott. Egyes táncszámuk azonban jóval túllépték az ízlés határait. Vannak dolgok, amiket a váradi színpadon meghonosítani nem lehet. Még Delly Ferencnek sem.

HETI MŰSOR:

Vasárnap délután 4 órakor rendez helyárrakkal: **Becskereki menyecske.**

Vasárnap este: **Becskereki menyecske.**

Hétfőn este: **Hajnalogdik.**

Kedden este: **Becskereki menyecske.**

Szerdán este: **Becskereki menyecske.**

Csütörtökön este: **Becskereki menyecske.**

A színház igazgatósága közli a közönséggel, hogy az esti előadások szombattól kezdve 8 órakor kezdődnek.

Oktober 1-től kötelező a házasság előtti orvosi vizsgálat

A Magyar Távirati Iroda jelenti: Az igazságügyminiszternek a Budapesti Közlöny mai számában megjelent rendelete értelmében 1941. október 10-től hatálybalépítetik és a szükséges végrehajtási szabályzattal látják el az 1941. évi XV. t. c.-nek az ugynevezett fajvédelmi törvénynek mindama rendelkezéseit, amelyek nem a házasság előtti kötelező orvosi vizsgálatra és a házassági kölcsönökre vonatkoznak. Hatályba lépítetik továbbá a törvénynek a szombatosok jogi helyzetét szabályozó 16. §-át is, mely szerint a nem zsidó származású és valamelyik keresztény hitfelekezethez tartozó volt szombatos ivadéka a nem zsidókkal kerülnek egy tekintet alá. A 71.000/1941 I. M. számú rendelet szerint a szombatosok nem zsidó származásuk igazolására az igazságügyminisztertől kérhetnek tanúsítványt és e tanúsítvány mentesíti őket bármely hatósági eljárás során minden további igazolás alól.

PÉNTEKEN KEZDŐDÖTT a Rot-Weiss pályán a magyar-német Róma kupa teniszmérkőzés. Az első napon a magyar versenyzők nyerték mindkét mérkőzést és így kettő null arányban vezetnek. (MTI.)

SPORT

Győz-e a tartalékos NAC a WMFC ellen?

Nagyvárad. Az NB mérkőzések során eddig talán csak a Gamma mérkőzés elé tekintett olyan várokozás-sal a nagyvárad sport közvélemény, mint a most sorra kerülő WMFC mérkőzés elé. Érthető ez az érdeklődés, mert a Weiss Manfréd gyár csapata a liga éllovasa és tudásban is az egyik legerősebb csapat, amely most éri formája tetőpontját.

Ezzel szemben a NAC jó rajt után megtorpant. Szegeden már javult valamit, a csütörtöki edzőmérkőzés pedig azt mutatja, hogy annak ellenére, hogy tartalékosan kell kiállania a csapatnak, igen nagy mérkőzés lesz vasárnap az Erzsébetligeti pályán.

Csütörtökön este Jeney Rezső, a NAC elnöke vacsora után vendégül látta a csapatot, ezzel befejeződött a lelki előkészítés. Pénteken csak fürdés és gyúrás volt műsoron. A csapatot a mérkőzés előtt állítják össze. Annyi azonban már bizonyos, hogy Molnár nem játszik. Helyére valószínű Szurgyi kerül, de szóba jöhet Haláti és Kalocsai is.

A csapat tehát a vasárnapi mérkőzésen így fest: Solymosi — ? Domján, — Krasznai, Juhász, Deményi — Kovács II, Kovács I, Sárvári, Bodola Tóth III.

WMFC: Dósa — Kállói, Szalai — Kaptó, Gere, Dudás — Kis II, Marosvári, Szabadkai, Jaeger, Pintér.

Ami a mérkőzés kimenetelét illeti, bár nem szoktunk jóslásokba bocsát-

kozni, de a szegedi mérkőzést alapul véve és tekintettel a hazai pályát és közönséget, feltétlenül a NAC egy gólos győzelmét várjuk.

A NAC elnöksége erre a mérkőzésre a futópályán kétszáz ülőhelyes korzópáholyt létesít, a jegy ára 3 pengő. Jegyek vasárnap délelőtt az Otthonban válthatók, 9 órától fél 12-ig. Jegyelővétel egyébként szombaton este 7-ig a szokott helyeken, utána 8-ig ugyancsak az Otthonban. A vezetőség felhívja a berletes tagok figyelmét, hogy vasárnap fél 12-ig legkésőbb fényképüket adják le az irodában, hogy a délutáni mérkőzésen már igénybe vehessék az igazolványt.

NAC II. — Orosházai MTK kerületi bajnoki mérkőzés

A NAC — WMFC mérkőzés előtt 2 órai kezdettel a NAC II. játszik kerületi bajnoki mérkőzést az Orosházai MTK csapatával. A NAC összeállítását a következő: Tóth — Szilvási, Záborszki — Kalocsai, Hartl, Molnár — Fuszek, Román, Miliák, Mihók, Haláti

Ezt megelőzőleg a NAC ifjúsági csapata játszik bajnoki mérkőzést a Törökvis ifjúsági csapatával. A NAC ifi összeállítását a következő: Didek — Sulyok, Peringer — Kardos, Sarveitz, Veres II, — Vetési, Blága, Veres I, Schlamm, Bodó. A Mérkőzés 12 órakor kezdődik.

Uj üzlet:

FIGYELEM!

Uj üzlet:

Hölgyeim! Siessenek őszi és téli kabátot vásárolni!
Mert megnyílt a

„Bihari Modellház“

Kossuth-u. 5. sz., ahol olcsón vásárolhat saját készítményű kabátot, kosztümöt és leányka kabátot. Nagy mértékszabóság! Oriási szövet választék. Hozott anyagból is a legkényesebb ízlést is kielégítően, a legújabb modellek után 24 óra alatt készülnek

Belvárosi mozgóban
Az ujjonnan felszerelt gépekkel
300.000 pengő az utcán
A legmulatságosabb magyar vígjáték.
Bárczy Kató, Vizváry Mariska, Uray T., Kabos Gyula

Telf. 13-51. **Korona Filmszínház** Kossuth u. 1
Ma **JOSEPHINE BAKER** Ma
A Mulatt világhíresség énekes és táncos filmje
A FEKETE VÉNUSZ
További főszereplők: Viviane Romance és Albert Pótkép, Oázis. Prejean. Legújabb híradó.
Vasárnap délelőtt 11 órakor matiné.

Apolló filmszínházban
Szelezcky Zita, Kiss Manyi,
és **Latabár búbajos vígjátéka**
Édes ellenfél

Áthidalhatatlan ellentétek merültek fel Amerika és Japán között

Roosevelt óhajtja a kereskedelmi hajók felfegyverzését

Rómából jelentik (Stefani): Olasz lapközlemények szerint Hull külügyminiszter kijelentette Rooseveltnél elöl, hogy az Egyesült Államok és Japán között a viszony rosszabbodott és most már majdnem lehetetlen megegyezést létrehozni a két ország között. (MTL.)

Lisszabomból jelentik: Taylor repülőgépen elutazott Lisszabomból Newyorkba. Jelentést tesz Rooseveltnél londoni megbeszéléseiről. Roosevelt a pénteki sajtóértekezleten közölte, hogy csak akkor dönthet a semlegeségi törvény revíziójának

természetéről és mértékéről, ha a szövetségi szenátus mindkét pártjának vezérével kedre tervezett értekezletét megtartotta. Célzott arra, hogy amerikai kereskedelmi hajókat felfegyverezzenek, kijelentette azonban, hogy a veszélyes területsávok kihirdetésére vonatkozóan még nem jutott döntésre. (MTL.)

Amszterdamból jelentik (NTL): Mint az angol hírszolgálat Camberrából értesül, az új ausztráliai kormány megalakításával John Curtin munkáspártját bízták meg. (MTL.)

RÁDIÓ

VASÁRNAP, OKTÓBER 5.

8.00 Fohász. Szózat. Hanglemezek.
8.45 Hírek.
9.00 Unitárius istentisztelet. Prédikál. Józán Miklós püspök.
10.00 Református istentisztelet a Kálvin-téri templomból. Prédikál dr Ravasz László püspök.
11.00 Egyházi ének és szentbeszéd a Szent Domonkos-rendi templomból. A szentbeszédet P. Badalik Bertalan Szent Domonkos-rendi tartományfőnök mondja.
12.15 Levente rádióféltóra.
12.45 Az Operaház zenkara.
13.10 Rádiókrónika. Elmondja Papp Jenő.
13.45 Időjelzés, hírek, vízállásjelentés.
14.00 Hanglemezek.
15.00 Gazdasági szakelőadás.
16.00 A magyar szabadságharc utolsó hetei. Irta Lengyel Tamás. Felolvasás.
16.25 Bura Sándor cigányzenekara.
16.40 Buda halála falun. Dr Hankiss János előadása.
17.00 Hírek magyar, szlovák és ruszin nyelven.
17.20 A kegyetlen mosoly. Felolvasás.
17.45 Melles Béla zenekar.
18.30 Hangképek a vasárnap sportjáról. Beszél Pluhár István és dr Lengyel József.
19.00 Hírek magyar, német és román nyelven.
19.20 Mi történt a hetes stúdióban? — vídám jelent.
19.50 Kiss Ferenc hegedű, gitár, nagybőgőgyűjtése.
21.00 Amire ma Rómában táncolnak. Közvetítés Rómából. Hangfelvétel.
21.40 Hírek.
22.20 Szelezcky Zita hegedű.
22.45 Bács Béla cigányzenekara.
23.00 Hírek német, olasz, angol és francia nyelven.
24.00 Hírek.

HÉTFŐ, OKTÓBER 6.

6.40 Fohász Szózat. Hanglemezek.
8.45 Hírek.
9.00 Egyházi ének és szentbeszéd a Szent Domonkos rendi templomból. A szentbeszédet Badalik Bertalan szentdomonkosrendi atya mondja.
10.00 Református istentisztelet a Kálvin-téri templomból. Prédikál dr Keken András lelkész.
12.20 Időjelzés, vízállásjelentés.
13.30 Rádiózenekar.
13.45 Hírek.
14.00 Művészlemezek.

15.00 Elfeledett vértanúk. Irta Molnár Endre. Felolvasás.
15.35 Rendőrzenekar.
16.00 Ahol a Dnyeper vize zúg. Az első katonai kivánsághangverseny. — Dr Salacz Tibor előadása.
16.40 Diákféltóra.
17.00 Hírek magyar, szlovák és ruszin nyelven.
17.20 Mindnyájunk gondja.
17.35 Liszt: Requiem.
18.35 Görgey csillaga. Kárpáti Aurél előadása.
19.00 Hírek magyar, német és román nyelven.
19.20 Siefániai Imre zongorázik.
19.45 Október 6-a. Dr Lukinich Imre nyetemi tanár előadása.
20.10 Langelmék hősök, emberek. — Hészletiek Katona József történelmi drámájából.
21.00 Hírek.
21.10 Történelmi hangverseny.
23.00 Hírek német, olasz, angol és francia nyelven.
24.00 Hírek.

KEDD, OKTÓBER 7.

6.40 Fehresztő. Torna. Hírek. Közlemények. Étrend. Hanglemezek.
10.00 Hírek.
10.20 Mátrai sétat. Schelken Pálma előadása.
10.45 Divattudósítás. Felolvasás.
11.10 Nemzetközi vízjelzőszolgálat.
12.00 Fohász. Himnusz.
12.10 Temesvári Rácz József cigányzenekara.
12.40 Hírek.
13.20 Időjelzés, vízállásjelentés.
13.30 Országos Postászenekar.
14.30 Hírek.
14.45 Műsorismertetés.
15.00 Árfolyamhírek, piaci árak, élelmiszerárak.
15.20 Keulerné Baikó Éva zongorázik.
15.40 Mit főzünk? Háziasszonyok beszélgetnek.
15.55 Balázs Lóránt énekel.
16.45 Gvermekdelután.
16.55 Időjelzés, hírek.
17.00 Hírek magyar, szlovák és ruszin nyelven.
17.15 Hanglemezek.
17.50 Az új tánlálkozástudomány befejezése nemzetgazdaságunkra. Előadás.
18.15 Peskó Zoltán orgonál.
18.40 Döbrence Linnéje. Felolvasás.
19.00 Hírek magyar, német és román nyelven.
19.20 Maleszka Béla jazz-zongoraszám.

19.35 Thury Zoltán elbeszélése.
21.00 Hanglemezek.
20.30 C. Réthy Pál előadása.
20.45 Radózenekar.
21.00 Hírek.

22.10 Mindenből egy keveset.
23.00 Hírek német, olasz, angol és francia nyelven.
23.25 Hanglemezek.
24.00 Hírek.

APRÓHIRDETÉSEK

Apróhirdetés szavarként 14 fillér, Alláskeresőknek 25 százalék engedmény

Lakás

Lakótársnak keresek intelligens urinót. Érdeklődni Lukács György-u. 62. délután 2—3 között. 499

Lakást cserélnék. Püspöki-utról Rulikovszky-ut környékére. Vámbáz-utca 61, fűszerüzletbe. 495

Adás-vétel

Ültözőkődni olcsón csak Molnár hasznáruha üzletéből lehet Bémer-tér 1. (udvarban). Magas árat fizetek használt ruhákért. 188

Aranyat, briliánt, ezüstöt magas áron veszek. Órák, ékszer javítók Gyenge István ékszerész. Rakóczi ut 19.

Iskolai célra a váradolási Római katolikus fiúiskola igazgatósága halás szívet venné egy harmonium kölcsönzését vagy mérsékelt árt megvételre való följajlását. Igazgatóság. 487

Aranyat, ezüstöt napi áron veszek. Tiszay órák és ékszerész. Nagyvárad, Rakóczi-ut 6.

Sürgösen eladó modern 2 szobás családi ház. Erzsébet sporttelep mellett, Kimizsi Pál-u. 30. Ár 8500 pengő. 482

Briliánsért, régi ékszerért magas árat fizetek. Tarján ékszerész, Rakóczi-ut 8. (Széchenyivel szemben).

Legmodernebb dióháló kombinált szekrények eladók asztalosnál, Szent István (Templom) tér 5. 483

Aranybevaltó. Blóz Zoltán Szent János-utca 13. Aranyat, ezüstöt és drágakövet a legmagasabb napi áron veszek. 488

Elutazás miatt, áron alul sürgösen eladó Hercegúton 6 holdas zöld föld. Érdéklődni Popovics ügynökségnél, Szent János-u. 6. 472

Mindenemü arany ékszer és ezüst tárgyak vásárlása és eladása. Mészáros-u. 4. szám, udvarban. — Schwartz ékszerész.

Aranyat ezüstöt, ékszer magas áron veszek Haslinger ékszerész Rakóczi ut 8. 545

Alig használt telepes rádió eladó. Török Ignác-u. 64-a 494

Fűszerüzleti berendezés 120 fiókkal nagyobb üzlethez megfelel, olcsón eladó. Cim Gampe István-utca. 495

Vaskályhát keresek megvételre. — Sas-palota, virágüzlet 503

1 darab festékes hordó és bálaabroncsok eladók. Szent László-nyomda R. T., Szilágyi Dezső-utca 5.

Különléle férficipők, kabátok, kalapok, káposztáshordók, befőttes üvegek, stb. eladók. Csáky-u. 25. I. em. 492

Különléle

Mindenemü **endüizést** békebeli selymekkel kifogástalanul elkészíték. **JURICSKAY** Szent János-utca 41.

Részletizetésre készít tisztviselő-nőknek, nyugdíjasnőknek kabátokat Mágcriné, Kat. Kör épület. 804

Nyugdíjasok, figyelem! Szeretné tudni mi van a nyugdíjával? Szeretne valamit megtudni, vagy elintéztetni Budapesten? 48 órán belül már válaszol is szentléleki Pakott Dénes irodája, Budapest, Mester-utca 41-a 501

Törzskönyvezett Angora fajnyulak helyszüke miatt eladók. Madár-u. 15. 500

Forgalmas helyen jömeneteli szabóműhely berendezéssel, más elfoglaltság miatt azonnal átadó. Cim a kiadóban. 497

Bérbe vennék 2—5 holdig terjedő konyhakertészethez alkalmas földet. — Viz mellett közel a városhoz. Cim a kiadóban. 490

Állást keres

Óskerestény menekült 42 éves sokoldalú uriaszony, kitűnő gazdaszony, házvezetőnői állást keres, vidéken is. Jelige „Menekült”. 502

Állást nyee

Mindenes bejárónó azonnali belépésre kerestetik. Ritoók Zsigmond-u. 38. féldsínt. 490

Ugyes varró és tanuló leányt felveszek. Gömbös Gyula-u. 15. 493

Ugyes fiut tanulónak felvesz Oláh férfiszabó, Sztaroveszky-utca 14. 498

Renaes kifutólány kerestetik. Kálvária-utca 2-a dohánytőzsdé. 491

Főző mindenes, aki baromfival és disznóval is tud bánni, havi 50 pengő, mindenes szobalány havi 40 pengő kezdőfizetéssel urj házába felvétetik. Gyógy-szertár Sajókazinc. 484

40—45 éves római katolikus vallású házvezetőnőt keresek október 20-ra. — Cim a kiadóban. 485

Szabósegédek, varróleányokat felvesz a Bihar modellház. Kossuth Lajos-u. 5. Ugyanott tanulóleányok és fiúk felvétetnek. 477

Rikkancsokat fix fizetéssel felvesszünk. Jeientkezni a Néplap expedíciós osztályán

KIADÓTULAJDONOS:
SVNT LÁSZLÓ-NYOMDA R. T.

Fő- és felelősszerkesztő: **Dr. Paál Árpád** Felelős kiadó: **Dr Scheffler Ferenc** a Szent László-nyomda RT igazgatója

Készült a Szent László-nyomda r. t. körforgógépén. Nagyvárad, Szilágyi Dezső-utca 5. szám.